

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Aarzeling om hulp te vragen? Vignetstudie naar hoe politieke framing mentale drempels en burden tolerance bij WW-aanvragen vormgeeft

Exmann, Anne

Citation

Exmann, A. (2026). *Aarzeling om hulp te vragen?: Vignetstudie naar hoe politieke framing mentale drempels en burden tolerance bij WW-aanvragen vormgeeft.*

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4301491>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Aarzeling om hulp te vragen?

Vignetstudie naar hoe politieke framing mentale drempels en burden tolerance bij WW-aanvragen vormgeeft

Naam: Anne Exmann

Studentnummer: s1854291

Master scriptie Management Publieke Sector

Begeleider: R. J. Anderson

Datum: 12-01-2026

Aantal woorden: 10 881

**Universiteit
Leiden**

Inhoud

Hoofdstuk 1: inleiding	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 probleemstelling.....	4
1.3. Wetenschappelijk relevantie	4
1.4 maatschappelijke relevantie	5
1.5 Doelstelling	5
1.6 onderzoeksvraag	5
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader.....	6
2.1 Framingtheorie	6
2.1.1 Het fraudeframe	7
2.1.2 Het solidariteitsframe	8
2.1.3. Het menselijke maat frame	8
2.2 Mentale drempels in de sociale zekerheid	9
2.2.1 Administratieve drempels	9
2.2.2 <i>Burden tolerance</i>	9
2.2.3 Effecten mentale drempels	10
2.3 Conceptueel model	11
2.3.1 het model	11
2.3.2 Hypotheses	12
2.3.2.1 Mentale drempels en frame.....	12
2.3.2.2 Administratieve drempels een aanvraag bereidheid	13
2.3.2.3 <i>burden tolerance</i> en administratieve drempels	13
Hoofdstuk 3: Onderzoeksopzet en dataverzameling.....	14
3.1 Onderzoeksontwerp	14
3.2 Afbakening van de casestudy	14
3.3 Methode en technieken dataverzameling en -analyse	14
3.3.1 Kwantitatief	14
3.3.2 Kwalitatief	15
3.4 Openrationalisatie	15
3.5 betrouwbaarheid en validiteit.....	16
3.5.1 betrouwbaarheid	16
3.5.2 Validiteit	16
Hoofdstuk 4: onderzoeksresultaten	18
4.1 beschrijvende data	18
4.1.1 Politieke discours	18

4.1.1.1 Naoorlogse solidariteit: werkloosheid als collectief risico.....	18
4.1.1.2 Beheersingslogica: marktwerking, fraude en activering	18
4.1.1.3 <i>Deservingness</i> , controle en menselijke maat	19
4.2 Presentatie bevindingen.....	20
4.2.1 ANOVA	21
4.2.2 Correlaties: administratieve drempel en effecten.....	23
4.2.3 Lineaire regressieanalyse: administratieve drempel en effect.....	24
4.2.4 Meervoudige regressie	25
4.2.4.1 Beschrijvende statistiek	25
4.2.4.2 Correlaties: <i>burden tolerance</i> en ervaren drempels.....	27
4.2.4.3 Regressies: <i>burden tolerance</i> als voorspeller van drempels.....	27
4.2.4.4 Correlaties: <i>burden tolerance</i> en gedragseffecten.....	28
4.2.4.5 Regressies: <i>burden tolerance</i> en aanvraaggedrag.....	29
4.5 Integratie documentanalyse <i>burden tolerance</i>	30
4.6 Slotanalyse.....	32
Hoofdstuk 5: Conclusie en aanbevelingen	34
5.1 Introductie.....	34
5.2 Bespreken onderzochte verbanden	34
5.3 Reflectie op theorie.....	35
5.4 Beperkingen	35
5.5 Suggestie vervolgonderzoek/ aanbeveling beleidsmedewerker.....	36
Bibliografie:.....	37
Bijlagen.....	44
1. Vignet studie.....	44
2. Demografische gegevens	48
2.1 Vignet frame	48
2.2 Incorrect attention	48
2.3 Incorrect attention per frame	49
2.4 Geslacht.....	49
2.5 Leeftijdscategorie	50
2.6 Werksituatie	50
2.7 Ervaring met WW-aanvraag	51
2.8 Stem Tweede Kamerverkiezing 2025.....	52
2.9 Respons stemgedrag vignetstudie vergeleken met landelijke uitslag.....	52
2.10 Hoogst voltooide onderwijs	53

Hoofdstuk 1: inleiding

1.1 Aanleiding

De Werkloosheidswet (WW) vormt in Nederland een essentieel vangnet dat werknemers beschermt tegen financiële gevolgen van onvrijwillige werkloosheid en hen ondersteunt bij terugkeer op de arbeidsmarkt. Veel werklozen ervaren echter aanzienlijke administratieve en mentale drempels bij het aanvragen van een uitkering. Het proces wordt vaak als complex en bureaucratisch ervaren, met onduidelijke regels, wat kan leiden tot stress, schaamte, angst voor terugvordering en wantrouwen richting de overheid.

Tegelijkertijd verschuift het politieke debat richting striktere richtlijnen en het activeringsframe, waardoor het solidariteitsframe, dat de WW als een recht vanuit solidariteit presenteert, op de achtergrond raakt. Zo pleit de VVD in haar *Agenda Werkend Nederland (2025)* voor een strikter uitkeringsbeleid waarin werk boven afhankelijkheid van sociale voorzieningen wordt gesteld, terwijl D66 in haar verkiezingsprogramma (2025) voorstelt de uitkeringsduur te verkorten. Naast deze nadruk op activering wordt in beleidscommunicatie en uitvoering ook het frame van de menselijke maat gehanteerd, met aandacht voor persoonlijke ondersteuning en empathische communicatie. Deze verschillende vormen van framing beïnvloeden zowel het publieke debat als de uitvoering van de WW, waarbij het UWV in toenemende mate inzet op controle, fraudedetectie en individuele begeleiding.

Onderzoek laat zien dat vooral kwetsbare groepen, zoals mensen met een lager opleidingsniveau of een ongunstige arbeidsmarktpositie, knelpunten ervaren bij het gebruik van de WW (Rijksoverheid, 2023). Dit onderzoek richt zich daarom op de vraag hoe politieke framing (als solidariteit, fraude of menselijke maat) bijdraagt aan mentale drempels bij het aanvragen van een WW-uitkering en welke gevolgen dit heeft voor de toegankelijkheid van dit vangnet.

1.2 probleemstelling

Hoewel de Nederlandse sociale zekerheid is ontworpen om burgers te beschermen tegen armoede en ongelijkheid, blijkt in de praktijk dat het aanvragen en ontvangen van uitkeringen vaak gepaard gaat met aanzienlijke administratieve drempels waaronder mentale drempels. Deze drempels worden mede beïnvloed door politieke framing, waarbij uitkeringen worden voorgesteld als uiting van solidariteit, als potentieel frauderisico of meer recent via het frame van de menselijke maat, dat sinds de toeslagenaffaire prominenter aanwezig is in het debat. Daarnaast vinden er constant actieve en passieve beleidsmatige keuzes plaats die voortkomen uit ideeën over *burden tolerance* en *deservingness*. Hierdoor ontstaat een spanning tussen het formele recht op sociale voorzieningen en de feitelijke toegankelijkheid ervan. Tot op heden is echter beperkt onderzocht hoe politieke frames en beleidsopvattingen bijdragen aan de legitimatie en instandhouding van dergelijke drempels, en hoe dit de ervaringen en gedragingen van burgers beïnvloedt. Dit onderzoek richt zich daarom op de vraag hoe politieke frames bijdragen aan het creëren of versterken van mentale drempels bij uitkeringsgerechtigden.

1.3. Wetenschappelijk relevantie

Vanuit een bestuurskundige invalshoek is dit vraagstuk relevant omdat uitvoeringsorganisaties zoals het UWV voortdurend moeten balanceren tussen handhaving, gelijke toegang tot WW-rechten en het zorgvuldig meewegen van individuele omstandigheden. Beleidsmaatregelen die

sterk inzetten op controle en sancties kunnen daarbij het vertrouwen in de uitvoering ondermijnen en het risico op uitsluiting van rechthebbenden vergroten (Herd & Moynihan, 2019). In de literatuur is bovendien nog beperkt onderzocht waarom beleidsmakers administratieve en mentale lasten actief of passief inzetten, en hoe dit samenhangt met concepten als *deservingness*, *willingness* en *burden tolerance* (Currie, 2006; Simonse, 2024). Dit onderzoek levert een bijdrage door deze mechanismen zowel theoretisch als empirisch te analyseren, en door te laten zien hoe politieke framing (solidariteit, fraude en menselijke maat) doorwerkt in de ervaringen en percepties van burgers. Daarmee vult het een gat in de bestaande kennis over de wisselwerking tussen politiek discours, beleidspraktijk en de sociale werkelijkheid van uitkeringsgerechtigden in Nederland.

1.4 maatschappelijke relevantie

Hoewel drempels in de sociale zekerheid vaak worden ingevoerd om het systeem te beschermen tegen misbruik, kunnen ze tegelijkertijd onbedoelde effecten hebben. Strikte fraudedetectie en negatieve framing van uitkeringen dragen bij aan gevoelens van wantrouwen en stigmatisering onder uitkeringsgerechtigden, wat de mentale drempels bij het aanvragen van ondersteuning verder kan verhogen (Herd & Moynihan, 2019; Currie, 2006; Simonse, 2024). Dit vergroot de kans dat burgers die recht hebben op hulp, daar geen gebruik van maken, met risico's op armoede, sociale uitsluiting en ongelijkheid. Voor de samenleving is dit problematisch, omdat het de bestaanszekerheid van kwetsbare groepen ondermijnt en het vertrouwen in de overheid kan verzwakken. Door inzicht te bieden in hoe politieke framing en beleidskeuzes deze drempels beïnvloeden, draagt dit onderzoek bij aan een bredere bewustwording en aan de ontwikkeling van beleid dat toegankelijker, rechtvaardiger en inclusiever is.

1.5 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de wijze waarop politieke framing van werkloosheidswet bijdraagt aan het vormgeven van de sociale werkelijkheid. Daarbij wordt onderzocht hoe de frames van solidariteit, fraude en de menselijke maat invloed uitoefenen op de ervaren mentale drempels van burgers, en welke effecten dit heeft op hun gedrag en percepties. Ook wordt er gekeken naar de rol van deze frames in de ontwikkeling van *burden tolerance*. Door deze invloed kunnen frames direct of indirect bijdragen aan de (re)productie van discriminatie, sociale uitsluiting en ongelijkheid binnen het socialezekerheidsbeleid (Rijksoverheid, 2023).

1.6 onderzoeksvraag

Vanuit deze probleem en doelstellingstelling komt de volgende centrale vraag naar voren:

In hoeverre beïnvloedt politieke framing van WW-uitkeringen (als solidariteit, fraude of menselijke maat) de ervaren administratieve drempels bij burgers, en tot welke effecten leidt dit voor hun gedrag en gebruiksbereidheid, rekening houdend met de rol van *burden tolerance*?

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

Om de hoofdvraag te beantwoorden, worden eerst de centrale concepten binnen de hoofdvraag toegelicht. Er wordt gestart met een kritische analyse van framing, waarna aandacht wordt besteed aan *burden tolerance* en administratieve drempels, met nadruk op mentale drempels, inclusief de effecten die hiermee samenhangen.

2.1 Framingtheorie

Een van de grondleggers van het debat over het concept framing is Goffman (1974). Hij benadert framing vanuit het sociaal constructivisme en stelt hij dat mensen gebeurtenissen en ervaringen cognitief structureren en betekenis toekennen. Volgens Goffman (1974) is de werkelijkheid niet objectief, maar wordt deze sociaal geconstrueerd. Ze wordt beïnvloed door interpretaties, stereotypen, normen en waarden die verankerd zijn in een sociale en institutionele contexten. Het proces van betekenisgeving via frames als bestuurskundig concept in politieke communicatie en beleid wordt verder geïntroduceerd door Schön en Rein (1994). Zij benadrukten dat frames niet neutraal zijn, maar een subtiel middel waarmee de werkelijkheid wordt geconstrueerd en beïnvloed. Achter al het beleid gaat dus een bepaald 'frame' schuil ondanks dat deze vaak subtiel, context gebonden en lastig identificeerbaar zijn (Goffman, 1974; Schön & Rein 1994; Aarts & Van Woerkum, 2008).

Framing in het huidige debat wordt vaak gezien als het proces waarin feiten worden geïnterpreteerd en gewaardeerd door het gebruik van strategisch gekozen woorden en beelden. Frames kunnen worden opgevat als verhaallijnen die een situatie, een moreel oordeel en een handelingsperspectief bevatten (Gagestein, 2015). Volgens de Bruijn (2014) is framing echter meer dan enkel het gebruik van taal, het fungeert ook als een strategisch instrument waarmee politici de werkelijkheid presenteren en beïnvloeden. Door bepaalde elementen van een kwestie te belichten en andere te negeren, sturen zij de publieke perceptie. Dit proces is verweven met de ideeën van Goffman (1974), die framing beschouwde als een sociaal geconstrueerd fenomeen. Hij benadrukte dat frames dynamisch zijn en voortdurend in interactie worden gevormd, waardoor gebeurtenissen en ervaringen niet objectief vastliggen, maar afhankelijk zijn van de wijze waarop zij sociaal worden geconstrueerd en gepresenteerd. In lijn met deze visie stellen Aarts en Van Woerkum (2008) dat beleidsproblemen geen objectieve feiten zijn, maar sociale constructies die via framing in een bepaald licht worden geplaatst. Frames ontstaan uit een afweging tussen persoonlijke ervaringen en nieuwe informatie. Vaak worden ze ingezet om persoonlijke belangen te preservareren en te verdedigen, wat framing een flexibel karakter geeft. Hierbij kunnen frames dus ook evolueren naarmate nieuwe informatie of perspectieven naar voren komen. Dit kan leiden tot frame-ambigüiteit, waarbij verschillende frame interpretaties naast elkaar bestaan, wat beleidsmakers zowel mogelijkheden als uitdagingen biedt. Eén van deze uitdagingen is bijvoorbeeld de theorie van frameconflicten, geïntroduceerd door Schön en Rein (1994). In deze conflicten gebruiken verschillende actoren uiteenlopende frames om een beleidsprobleem te interpreteren en te beschrijven. Deze uiteenlopende frames kunnen het daarbij moeilijk maken om tot een consensus te komen. Dit benadrukt nogmaals dat framing meer is dan enkel een communicatiestrategie. Het is een essentieel element in van de beleidsdynamiek, waarin de verschillende duidingen van een kwestie de besluitvorming kunnen beïnvloeden.

In deze scriptie wordt een frame opgevat als een samenhangend interpretatiekader van betekenissen, aannames en waarderingen waarmee actoren gebeurtenissen duiden, problemen

definiëren en specifieke handelingsperspectieven als legitiem naar voren schuiven (Schön & Rein, 1994).

Binnen het uitkeringsdebat onderscheiden we verschillende frames die de publieke en politieke discussie vormgeven. Drie belangrijke frames zijn ‘het fraudeframe’, ‘het solidariteitsframe’ en ‘het menselijke maat frame’. Deze worden hieronder verder uitgediept.

2.1.1 Het fraudeframe

Een van de prominente frames in het hedendaagse uitkeringsdebat is het fraudeframe. Het fraudeframe richt zich op het idee dat uitkeringsgerechtigden vaak misbruik maken van sociale voorzieningen. Een veel gehoord devies in het Nederlands sociale zekerheidsdebat is ‘fraude mag niet lonen’, want we willen niet dat de belastingbetaler hiervoor harder wordt geraakt. Deze trend zie je terug rond de invoering van de ‘fraudewet’ in 2012 (Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving, 2012). De situatieschets van wantrouwen jegens uitkeringsontvangers, leidde tot het oordeel van fraudeur bij bijvoorbeeld niet nakomen van inlichtingenplicht. Ook pleite het voor strengere controlemechanismen en handelingsperspectief in de vorm van boetes. Ondanks dat de Raad van State (2011) met klem had geadviseerd tegen de invoering van de fraudewet in verband met het onvoldoende onderscheid tussen nalatigheid en opzet, is deze destijds alsnog aangenomen door het parlement. Deze politieke fraude retoriek zie je ook vandaag de dag nog terug, zo zei Edgar Mulder (PVV) in het debat eerder dit jaar met de regering over het rapport van de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening Blind voor mens en recht: “De conclusie kan niet anders zijn dan dat we, om de sociale zekerheid te beschermen, niet moeten inboeten op fraudebestrijding” (Edgar Mulder in het Tweede Kamer, 2025, 41e vergadering). Daarnaast voeren ook de gemeentes en het UWV in het kader van fraudebestrijding controlemaatregelen uit rondom de arbeidsinspanningen van uitkeringsontvangers. De nadruk ligt hierbij veelal op het verminderen van misbruik, wat de publieke perceptie van fraude versterkt en bijdraagt een verharding van het sociaal beleid door het versterken van negatieve stereotypen over uitkeringsgerechtigden (Roosma et al., 2016).

De politieke focus op fraudebestrijding werd versterkt door de Bulgarenfraude rond 2013, waarbij georganiseerde groepen toeslagen ontvingen via valse registraties. Hoewel het totale financiële verlies relatief beperkt was, veroorzaakte de zaak grote maatschappelijke en politieke ophef. De Tweede Kamer stelde extra anti-fraudeteams in en drong aan op intensievere controles, waardoor fraudebestrijding verder werd verankerd in beleid en uitvoering. Critici wijzen erop dat deze nadruk op fraude een cultuur van wantrouwen en ‘zero tolerance’ binnen uitvoeringsinstanties heeft versterkt.

In de context van de kinderopvangtoeslagaffaire werd zichtbaar welke gevolgen deze cultuur kon hebben. Volgens de parlementaire ondervragingscommissie droeg de verharding van fraudebeleid bij aan een systeem waarin massale terugvorderingen en automatische classificatie als fraudeur mogelijk werden, zonder oog voor individuele omstandigheden of proportionaliteit. De Adviescommissie uitvoering toeslagen, Commissie-Donner, concludeerde dat deze cultuur binnen het toeslagensysteem leidde tot institutionele vooringenomenheid, waarbij risicomijdend gedrag en strikte naleving van regels zwaarder wogen dan het behandelen van burgers op maat. De commissie adviseerde een ruimhartige compensatieregeling voor gedupeerde ouders die door deze aanpak in ernstige financiële problemen waren geraakt (Adviescommissie uitvoering toeslagen, 2020).

Door deze context functioneert het fraudeframe niet alleen als instrument om misbruik te bestrijden, maar ook als legitimatie voor bredere beleidskeuzes. Het versterkt maatschappelijke steun voor controle- en sanctiemechanismen en draagt bij aan de verharding van sociaal beleid door negatieve stereotypen over uitkeringsgerechtigden te bestendigen.

2.1.2 Het solidariteitsframe

Het solidariteitsframe vindt zijn oorsprong in de naoorlogse welvaartsstaat. Deze is gebaseerd op het principe van solidariteit en heeft als kernwaarde dat uitkeringen een recht zijn voor burgers, bedoeld om hen te beschermen tegen armoede. Dit frame benadrukt de morele samenlevingsplicht om kwetsbare groepen, zoals werklozen, te ondersteunen. Sociale zekerheid is een collectief goed: iedereen draagt bij via belasting en profiteert bij behoefte. Hierbij wordt de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid benadrukt voor het welzijn van een ander, ongeacht of die tijdelijk of permanent afhankelijk is van een uitkering (Zorgwijzer, 2025).

Een kritische kanttekening binnen het solidariteitsframe betreft de spanning tussen welwillendheid en de disciplinerende rol van de overheid. Hoewel het solidariteitsframe burgers in theorie bescherming en ondersteuning biedt, kan de combinatie van zorg en strikte regels leiden tot complex, rigide beleid dat weinig ruimte laat voor individuele omstandigheden. Hierdoor kan beleid onbedoeld bijdragen aan de (re)productie van discriminatie, uitsluiting en ongelijkheid, bijvoorbeeld op basis van klasse, gender, ras, economische middelen of gezondheid. Met andere woorden: juist de bureaucratische invulling van solidariteit kan het oorspronkelijke doel van gelijke ondersteuning ondermijnen, ondanks de goede intenties van de wetgever (Abu-Lughod, 2002; Rijksoverheid, 2023).

2.1.3. Het menselijke maat frame

Het begrip menselijke maat kreeg brede bekendheid in Nederland na de Toeslagenaffaire rond 2019. Hierbij werd duidelijk dat burgers vastliepen in een ondoorgrondelijk toeslagensysteem van stikte regelgeving en harde fraudebestrijding. Het herstel van de menselijke maat werd sindsdien een speerpunt in parlementaire debatten en beleidsdocumenten (Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag, 2020). De kern van dit begrip is dat burgers niet als nummers behandeld dienen te worden, maar als mensen met unieke omstandigheden en behoeften. Het benadrukt het belang van maatwerk, empathie, waardigheid, rechtvaardigheid en het daadwerkelijk betrekken van het burgerperspectief bij de uitvoering van beleid.

Hoewel de term relatief nieuw is in het maatschappelijke debat, kent de achterliggende gedachte als eerdere wortels in het bestuurskundige debat. Lipsky (1980) wees er al op dat *street-level bureaucrats* voortdurend moeten balanceren tussen regels en de specifieke situatie van burgers. Toch is in de praktijk sprake van systeemlogica en controle, waardoor burgers zich niet gehoord of rechtvaardig behandeld voelen.

Maatwerk is een complex en veelzijdig begrip dat in de praktijk op uiteenlopende manieren wordt geïnterpreteerd. Het vergt flexibiliteit, een goed begrip van individuele situaties inzicht in het burgerperspectief en afwegingsvermogen van ambtenaren. Dit kan ervoor zorgen dat het leveren van maatwerk in spanning staat met rechtszekerheid en efficiëntie. Zonder duidelijke en georganiseerde kaders bestaat bovendien het risico dat maatwerk inconsistent wordt toegepast., waardoor de beoogde voordelen voor burgers beperkt blijven (NSOB, 2022).

2.2 Mentale drempels in de sociale zekerheid

2.2.1 Administratieve drempels

Voortbouwend op de diverse frames en beleidsmaatregelen is het belangrijk om te onderbouwen dat beleid niet enkel wordt gevormd door wetten of budgetten, maar ook door de administratieve processen die individuele burgers moeten doorlopen om toegang te krijgen tot uitkeringen, rechten of diensten (Herd & Moynihan, 2019). In *'Administrative Burden: Policymaking by Other Means'* onderscheiden Herd en Moynihan (2019) hierbij drie soorten administratieve drempels: De eerste is de leerdrempel, dit zijn de inspanningen die burgers moeten doen om te achterhalen of een recht bestaat, hoe ze een uitkering kunnen aanvragen en aan welke voorwaarden moet worden voldaan. Ten tweede onderscheiden ze daarbij de doedrempels, dit zijn de praktische verplichtingen, zoals het verzamelen van documenten, het invullen van formulieren en bezoeken van gemeente loketten. De derde drempel die ze identificeren en wordt uitgewerkt in dit onderzoek is de mentale drempel. Deze gaat over de sociale stigma's, stress en het verliezen van autonomie (Baekgaard et al., 2025). Deze drempels zijn daarbij niet neutraal en kunnen (bewust) worden ingezet als beleidsinstrument om deelname aan toeslagen of programma's te ontmoedigen.

2.2.2 *Burden tolerance*

Het inzetten van drempels door beleidsmedewerkers kent zowel een passieve als actieve dimensie. Dit sluit aan bij het concept *burden tolerance*, dat in de literatuur twee nauw verwante betekenissen heeft gekregen. In hun vroege werk definiëren Baekgaard et al. (2021) *burden tolerance* primair vanuit het beleidsmakers perspectief, als de mate waarin beleidsmakers en uitvoerders bereid zijn burgers met administratieve lasten te confronteren. In een later vervolgonderzoek breiden Baekgaard et al. (2025) het concept uit met het burgerperspectief, waarbij *burden tolerance* wordt opgevat als de mate waarin burgers bereid zijn de lasten van overheidshandelingen te accepteren. In deze scriptie worden beide perspectieven gecombineerd: enerzijds als normatief kader om beleids- en uitvoeringskeuzes rond WW-regels te begrijpen, anderzijds als indicatie van hoe burgers individuele lasten ervaren als 'redelijk' of juist ontmoedigend.

Deze twee betekenissen kunnen worden verder uitgewerkt in een passieve en actieve dimensie. De passieve dimensie verwijst naar de houding van burgers tegenover overheidsacties. Sommige administratieve lasten worden als vanzelfsprekend of legitiem ervaren, terwijl andere als onnodig of ontmoedigend worden gezien (Bozeman & Youtie, 2019). De actieve dimensie verwijst naar de bewuste keuzes van beleidsmakers om burgers te confronteren met administratieve of mentale drempels bij het naleven van regels of het ontvangen van uitkeringen. Politieke ideologie en persoonlijke ervaringen van ambtenaren spelen hierin een belangrijke rol. Beleidsmedewerkers en uitvoerende ambtenaren maken keuzes op basis van hun overtuigingen, waarden en eerdere ervaringen met burgers. Daarnaast kunnen ook bredere sociaaleconomische factoren, zoals opleidingsniveau en maatschappelijke positie, invloed hebben op de manier waarop administratieve lasten worden gerechtvaardigd of opgelegd. Samen met sociale categorisering en stereotypen rond *deservingness* bepalen deze factoren in hoeverre beleidsmakers en burgers lasten accepteren of juist verwerpen binnen sociaal beleid.

Een centrale rol hierin speelt het sociaal construct *deservingness*, oftewel de beoordeling of iemand 'waardig' is om hulp te ontvangen. Zowel ambtenaren als burgers laten zich bij discretionaire beslissingen (onbewust) leiden door diepgewortelde percepties en stereotypen

(de Vries et al., 2022; Dietrich et al., 2023). Deze waardigheid gaat verder dan gedrag en omvat ook karakter (Maynard-Moody & Musheno, 2009). Zo blijkt uit onderzoek dat mensen uit lagere sociale klassen vaker gekort of gestraft worden bij uitkeringsaanvragen. Binnen het ambtelijk apparaat onderscheiden Jilke en Tummers (2018) drie vormen van *deservingness*. Ten eerste is er *resource deservingness*, waarbij het gaat om waardigheid. De tweede vorm van *deservingness* is *needed deservingness*, in hoeverre heeft de client de overheidsservice en/ of middelen echt nodig. En de laatste vorm van *deservingness*, *earned deservingness*, gaat over de uitstraling, karakter en houding client. In hoeverre straalt die uit dat die hardwerkend en een goede burger is? Een belangrijk punt wat Ticktin (2011) hierbij maakt is dat we geen solidariteit of compassie voelen voor een groep, maar enkel voor een individu waarbij het individu pas exceptioneel needy is of care wanneer die er kwetsbaar en behoeftig uitziet. Dit onderstreept hoe *deservingness* en *burden tolerance* samen beleidspraktijken beïnvloeden en mentale drempels kunnen versterken

Administratieve drempels zijn een vorm van beeldvorming op zichzelf. Wie de drempels verhoogt, beperkt de feitelijke toegang tot rechten en herverdeelt ongelijkheid en kansen in de samenleving (Herd & Moynihan, 2019). Een goed voorbeeld hiervan is dat burgers soms geen aanvraag doen voor een toeslag of uitkering waar ze wel recht op hebben. Bij de bijstandsuitkering kan dit soms wel oplopen tot 35% (Ministerie SZW, 2021)

2.2.3 Effecten mentale drempels

Mentale drempels, zoals financiële stress, angst voor terugvordering, dalend zelfvertrouwen en het stigma rondom het gebruik van sociale voorzieningen, belemmeren dat mensen een uitkering of toeslag aanvragen (Simonse, 2024). Currie (2006) onderschrijft dit met onderzoek naar het stigma rond sociale uitkeringen zoals voedselbonnen: veel mensen willen niet als afhankelijk van de staat worden gezien, wat hen ontmoedigt om ondersteuning aan te vragen. Simonse (2024) beschrijft deze schaamte expliciet en wijst erop dat de bijkomende administratieve rompslomp als extra drempel fungeert, men vraagt niet zomaar een buurvrouw om te helpen bij een ingewikkelde aanvraagprocedure (Universiteit Leiden, 2024). Een andere belangrijke mentale drempel is gebrek aan vertrouwen in de overheid, waarbij mensen vrezen dat het aanvragen van een uitkering kan leiden tot fouten en terugvordering, met financiële onzekerheid als gevolg (Simonse, 2024). Deze mechanismen zijn niet beperkt tot toeslagen, maar kunnen ook een rol spelen bij het aanvragen van een WW-uitkering, waar vergelijkbare gevoelens van schaamte, wantrouwen en angst voor terugvordering ertoe kunnen leiden dat vooral kwetsbare groepen afzien van gebruik van hun rechten

Samenvattend laat dit theoretisch kader zien dat administratieve drempels, waaronder mentale drempels niet losstaan van bredere politieke en beleidsmatige processen. Framing door politici en beleidsmakers, bijvoorbeeld door het benadrukken van solidariteit, de menselijke maat of juist van fraudebestrijding, beïnvloedt hoe beleid wordt vormgegeven én hoe burgers hun autonomie en toegang tot sociale voorzieningen ervaren (Herd & Moynihan, 2019). Historische en actuele politieke frames, zoals die van Lubbers, Kok en Wilders, hebben bijgedragen aan een verharding van het uitkeringsdebat, met als gevolg strengere voorwaarden, intensievere controles en een focus op fraudebestrijding. Tegelijkertijd heeft de toeslagenaffaire de roep om een menselijke maat in beleid versterkt. Het historische en actuele politieke discours in Nederland worden later in hoofdstuk 4.1 nader besproken.

2.3 Conceptueel model

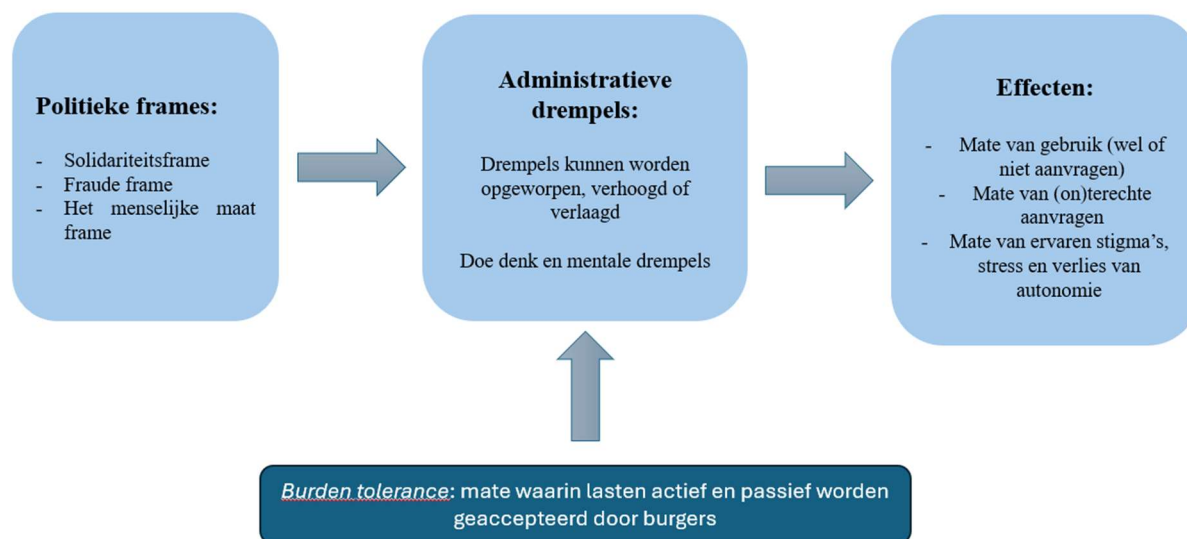
In lijn met Schön & Rein (1994) kan framing worden gezien als een samenhangend interpretatiekader dat betekenissen, aannames en waarden structureert en richting geeft aan beleidsvorming. Het theoretisch kader laat zien dat politieke frames (zoals solidariteit, fraudebestrijding en de menselijke maat) bepalend zijn voor hoe burgers administratieve en mentale drempels ervaren bij het aanvragen van een WW-uitkering. Deze frames vormen de context waarin obstakels zichtbaar worden en sociaal en psychologisch worden geïnterpreteerd. Mentale drempels zoals schaamte, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen in de overheid zijn daarbij niet enkel individuele obstakels, maar impliciete uitingen van beleidsvoering die doorwerken in het dagelijks leven van burgers (Herd & Moynihan, 2019). Dit benadrukt dat framing en administratieve drempels nauw verweven zijn, hoewel dit verband in de bestuurskundige en sociologische literatuur nog relatief beperkt is onderzocht.

Naast de invloed van framing op de ervaring van mentale drempels, is het ook relevant te onderzoeken hoe *burden tolerance* doorwerkt in de ervaren administratieve drempels en het daaropvolgend gedragseffect en de houding van burgers bij het aanvragen van een WW-uitkering. *Burden tolerance* verwijst daarbij naar de mate waarin mensen administratieve en mentale lasten voor zichzelf en voor anderen als redelijk of noodzakelijk beschouwen. Het gaat dus niet alleen om het ondergaan van drempels, maar ook om de bereidheid deze drempels passief te accepteren of actief te legitimeren, bijvoorbeeld door strenge voorwaarden te ondersteunen of stigma rond uitkeringsgebruik te reproduceren

In dit onderzoek wordt daarom onderzocht in hoeverre de politieke framing van WW-uitkeringen, als uiting van solidariteit, als instrument voor fraudebestrijding of als toepassing van de menselijke maat, de administratieve drempels beïnvloedt die burgers passief en actief bereid zijn andere burgers op te leggen bij het aanvragen van een uitkering en tot welke effecten dat leidt.

2.3.1 het model

Op grond van de besproken literatuur en concepten is het onderstaande conceptuele model opgesteld. Dit model dient ter visualisatie van de verwachte relaties tussen de onderscheiden variabelen.

Classificatie: Corporate

Figuur 1: Conceptueel model

2.3.2 Hypotheses

Dit theoretische raamwerk leidt tot de onderstaande hypothesen:

2.3.2.1 Mentale drempels en frame

Solidariteitsframe:

H0 ₁ :	Bij burgers die een solidariteitsframe over WW-uitkeringen ervaren, zijn de administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels (schaamte en ongemak, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen) niet anders dan bij burgers die geen solidariteitsframe zien.
H1 ₁ :	Bij burgers die een solidariteitsframe over WW-uitkeringen ervaren, zijn de administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels (schaamte en ongemak, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen) lager dan bij burgers die geen solidariteitsframe zien.

Fraude-frame:

H0 ₂ :	Bij burgers die een fraudegericht frame over WW-uitkeringen ervaren, zijn de administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels (schaamte en ongemak, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen) niet anders dan bij burgers die geen fraudegericht frame zien.
H1 ₂ :	Bij burgers die een fraudegericht frame over WW-uitkeringen ervaren, zijn de administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels (schaamte en ongemak, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen) hoger dan bij burgers die geen fraudegericht frame zien.

Menselijke maat frame:

H0 ₃ :	Bij burgers die een frame van de menselijke maat over WW-uitkeringen ervaren, zijn de administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels (schaamte en ongemak, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen) niet anders dan bij burgers die geen frame van de menselijke maat zien.
H1 ₃ :	Bij burgers die een frame van de menselijke maat over WW-uitkeringen ervaren, zijn de administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels

	(schaamte en ongemak, stress, angst voor terugvordering en wantrouwen) lager dan bij burgers die geen frame van de menselijke maat zien.
--	--

Figuur 2: Hypothese frame en drempels

2.3.2.2 Administratieve drempels een aanvraag bereidheid

H0₄: Er is geen verband tussen de hoogte van ervaren administratieve drempels en de bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen.

H1₄: Naarmate burgers hogere administratieve drempels ervaren bij het aanvragen van een WW-uitkering, is hun bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen lager.

2.3.2.3 *burden tolerance* en administratieve drempels

H0_{5a}

De algemene *burden tolerance* van burgers hangt niet samen met de administratieve drempels die zij in de vignetsituatie ervaren bij het aanvragen van een WW-uitkering.

H1_{5a}

Naarmate burgers een hogere algemene *burden tolerance* hebben, ervaren zij in de vignetsituatie lagere administratieve drempels bij het aanvragen van een WW-uitkering.

H0_{5b}

De algemene *burden tolerance* van burgers hangt niet samen met hun intentie om in de vignetsituatie een WW-uitkering aan te vragen of de aanvraag uit te stellen.

H1_{5b}

Naarmate burgers een hogere algemene *burden tolerance* hebben, zijn zij minder geneigd de WW-aanvraag uit te stellen of te vermijden en rapporteren zij een hogere aanvraagbereidheid.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksopzet en dataverzameling

3.1 Onderzoeksontwerp

Het onderzoeksontwerp is gebaseerd op de in hoofdstuk 2 geformuleerde hypothesen en volgt een deductieve benadering waarin deze hypothesen worden getoetst. Deze hypothesen zijn ontleend aan het conceptueel kader. In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe de hypothesen zijn vertaald naar meetbare variabelen en hoe deze variabelen binnen het onderzoeksontwerp worden ingezet om de centrale vraagstelling te beantwoorden.

Voor de uitvoering van het onderzoek is gekozen voor een mixed-methods benadering, waarin zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden worden gecombineerd (Creswell, 2003). Daarbij wordt gebruikgemaakt van een vignetsurvey om inzicht te krijgen in de invloed van framing op ervaren drempels en de daaruit voortvloeiende effecten. Ter verdieping van het concept *burden tolerance* wordt een documentanalyse uitgevoerd, waarmee aanvullende inzichten worden verkregen in de manier waarop framing en mentale drempels doorwerken in beleidsmatige uitkomsten.

3.2 Afbakening van de casestudy

Deze casestudy richt zich specifiek op de Werkloosheidswet (WW) en op personen die in Nederland wonen of werkzaam zijn. De online vragenlijst is uitgezet in de periode van 6 tot en met 28 december 2025. Deelnemers zijn geworven via het persoonlijke en professionele netwerk van de onderzoeker (vrienden, familie en collega's), via sociale media en via onlinesurveygroepen, waarbij gebruik is gemaakt van een anonieme link en een QR-code. Door het sneeuwbaaleffect is een brede spreiding in leeftijd en ervaringen bereikt. Tegelijkertijd is de steekproef selectief, met name wat betreft opleidingsniveau en het stemgedrag bij de meest recente Tweede Kamerverkiezingen. Deze beperkingen worden besproken in hoofdstuk 4 en in de discussie.

3.3 Methode en technieken dataverzameling en -analyse

3.3.1 Kwantitatief

De kwantitatieve gegevens zijn verzameld via een vignetvragenlijst met een 7-punt Likertschaal (N = 255), waarmee is onderzocht hoe framing administratieve drempels beïnvloedt en welke gevolgen dit heeft voor mentale drempels en WW-aanvraaggedrag. Deelnemers kregen herkenbare, hypothetische scenario's gebaseerd op UWV-communicatie voorgelegd, zodat hun percepties van administratieve en mentale drempels zichtbaar werden zonder directe confrontatie en met behoud van realisme (Bryman, 2016). Hoewel vignetten hypothetisch zijn en het kwantitatieve karakter doorvragen beperkt, versterkt de praktijkgetrouwe inhoud de externe validiteit (Baekgaard et al., 2025).

Voor de analyses zijn toetsen gekozen passend bij de onderzoeksvragen en het schaalniveau van de variabelen. *One-way* ANOVA's zijn gebruikt om te onderzoeken of de administratieve drempels (17 items) verschillen tussen vier framecondities. Lineaire regressiemodellen zijn ingezet om de relaties tussen drempels, gedragsuitkomsten (aanvraag, re-integratie, uitstel/vermijding) en *burden tolerance* te schatten, waarbij richting, sterkte en unieke bijdrage van meerdere voorspellers tegelijk zichtbaar worden. Daarnaast zijn Pearson-correlaties

berekend om de bivariate samenhang tussen drempels, *burden tolerance*-items en gedrag te onderzoeken ter ondersteuning van de regressieresultaten.

3.3.2 Kwalitatief

De kwalitatieve gegevens zijn verzameld via een documentanalyse van beleidsdocumenten uit de afgelopen vijf jaar, met een focus op hoe *burden tolerance* in beleid en uitvoering wordt verwoord. Kamerstukken, beleidsnota's, rapporten, en documenten van uitvoeringorganisatie UWV zijn systematisch geanalyseerd om te reconstrueren hoe administratieve lasten, eigen verantwoordelijkheid van burgers en controle worden gelegitimeerd, geproblematiseerd of genormaliseerd. Deze documentanalyse maakt zichtbaar hoe op systeemniveau wordt afgewogen welke lasten als noodzakelijk en redelijk gelden en wanneer deze als problematisch of in strijd met de menselijke maat worden beschouwd, en plaatst zo de in de vignetstudie gemeten *burden tolerance* in een bredere beleids- en uitvoeringscontext.

Een beperking van documentanalyse is dat documenten geen neutrale weergave van de werkelijkheid bieden, maar zijn opgesteld voor specifieke doeleinden en daardoor selectief en soms gestileerd (Corbin & Strauss, 2015). Voor de analyse is thematische codering toegepast om inhoud te categoriseren en betekenisvolle patronen en verbanden te identificeren. Zo maakt de methode het mogelijk de motivatie en overwegingen van beleidsmakers en uitvoerders rond WW-regels systematisch te begrijpen.

Op basis van deze documenten is vervolgens een beperkt, theorie-gedreven codeerschema ontwikkeld, waarmee tekstfragmenten systematisch konden worden gecodeerd op lasten (BT1/BT2), eigen inspanning van burgers (BT3) en fraude- of controleframes (FR). In de onderstaande tabel worden de codes kort toegelicht, met bijbehorende indicatoren per code.

Code	Uitwerking	Indicatoren
<i>BT1 Lasten als normaal/noodzakelijk</i>	Lasten, regels en controles gepresenteerd als vanzelfsprekend en legitiem	Rechtmatigheid, doelmatigheid, bescherming publieke middelen, betaalbaarheid, 'balans' eenvoud vs. Controle
<i>BT2 Lasten als probleem/behoefte aan verlichting</i>	Lasten expliciet als knelpunt of drempel, pleit voor vereenvoudiging	Te ingewikkeld, knelpunten, stress, niet-gebruik, foutgevoelig, onuitvoerbaar
<i>BT3 Eigen inspanning burger</i>	Nadruk op verplichting en actieve inspanning van burgers	Plichten, sollicitatieplicht, meldplicht, informatie aanleveren, documenten aanleveren, eigenverantwoordelijkheid
<i>FR- Fraudeframe/controle</i>	Regels verbonden aan fraude, misbruik of strikte controle	Fraudebestrijding, sancties, handhaving, rechtmatigheid.

Figuur 3: Coderingschema

3.4 Operationalisatie

In dit onderzoek wordt nagegaan hoe verschillende vormen van framing de perceptie van het aanvragen van een WW-uitkering bij het UWV beïnvloeden. Daartoe zijn vier vignetten ontwikkeld die telkens dezelfde situatie beschrijven: een alleenstaande volwassene die zijn of haar baan is kwijtgeraakt en een WW-uitkering aanvraagt. De vignetten verschillen uitsluitend in de wijze waarop deze situatie wordt gepresenteerd. Het eerste vignet benadrukt solidariteit en beschouwt de WW als een collectieve verzekering die tijdelijke inkomensbescherming biedt.

Het tweede vignet legt de nadruk op fraudebestrijding, waarbij controle en handhaving centraal staan. Het derde vignet richt zich op de menselijke maat en benadrukt de aansluiting van beleid op persoonlijke omstandigheden. Daarnaast is een controle-vignet opgenomen waarin de situatie neutraal wordt beschreven, zonder expliciete normatieve framing.

Het onderzoek is opgezet volgens een between-subjects design (Atzmüller & Steiner, 2010), waarbij iedere deelnemer slechts een van de vier vignetten leest. Op basis hiervan wordt onderzocht in hoeverre de verschillende frames invloed uitoefenen op de gevoelens en attitudes ten aanzien van administratieve drempels bij het aanvragen van een WW-uitkering. De volledige vignetten en vragen zijn opgenomen in de bijlage. De uitgevraagde variabelen zijn daarbij gebaseerd op de literatuur en theorieën die in hoofdstuk 2 zijn besproken.

3.5 betrouwbaarheid en validiteit

De methodologische kwaliteit van de onderzoeksresultaten hangt samen met de betrouwbaarheid en validiteit van de gebruikte methoden. In dit onderzoek zijn deze geborgd via het theoretisch kader en de empirische uitwerking van de vignetstudie. Deze paragraaf bespreekt de belangrijkste keuzes in onderzoeksopzet en meetbetrouwbaarheid.

3.5.1 betrouwbaarheid

Betrouwbaarheid verwijst naar de mate waarin een meetinstrument consistente resultaten oplevert onder vergelijkbare omstandigheden (Field, 2013). In dit onderzoek is de betrouwbaarheid geborgd door gebruik te maken van gestandaardiseerde schalen waarmee kernconstructen uit het theoretisch kader zijn geoperationaliseerd, waaronder administratieve drempels, *burden tolerance* en *deservingness*. De interne consistentie van deze schalen is getoetst met Cronbach's alpha, waarbij waarden van minimaal 0,70 als acceptabel worden beschouwd en boven 0,80 als goed wordt beschouwd. (Field, 2013). Daarnaast is de vignetsurvey gestandaardiseerd afgenomen, alle respondenten ontvingen dezelfde instructies en werden binnen een *between-subjects* design willekeurig blootgesteld aan één van de vier vignetten. De vragenlijst is vooraf getest in een pilotstudie en met testresponses in Qualtrics, waardoor onduidelijkheden zijn verholpen en de correcte werking van randomisatie is gecontroleerd. Daarnaast is bij de steekproefomvang rekening gehouden met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en voldoende statistische power om verschillen tussen de vier condities te detecteren.

3.5.2 Validiteit

Interne validiteit betreft de mate waarin een onderzoek daadwerkelijk meet wat het beoogt te meten en in hoeverre causale conclusies gerechtvaardigd zijn (Shadish, Cook & Campbell, 2002; Andrade, 2018). In dit onderzoek is de interne validiteit geborgd door een duidelijke theoretische afbakening en operationalisering van de kernconcepten framing, administratieve drempels en *burden tolerance*. Deze concepten zijn expliciet uitgewerkt in een conceptueel model en vertaald naar concrete meetbare indicatoren, zoals ervaren schaamte, stress en verlies van autonomie bij het aanvragen van een WW-uitkering. De vragenlijstitems sluiten direct aan op deze operationele definities, waardoor de empirische meting consistent is met het theoretisch kader. Per construct zijn meerdere items opgenomen om verschillende dimensies af te dekken, wat de inhoudelijke volledigheid vergroot en zo bijdraagt aan de interne validiteit. Bovendien ondersteunt het *between-subjects design* deze validiteit, omdat elke deelnemer slechts één conditie ziet, waardoor carry-over effecten, vermoeidheid of gewenning worden voorkomen en

verschillen in uitkomsten beter aan de experimentele manipulatie kunnen worden toegeschreven (Shadish, Cook & Campbell, 2002).

Externe validiteit verwijst naar de mate waarin onderzoeksresultaten kunnen worden gegeneraliseerd naar andere populaties, contexten of situaties (Shadish, Cook & Campbell, 2002). De externe validiteit van dit onderzoek is deels beperkt doordat de steekproef niet aselekt is samengesteld en respondenten voornamelijk via de sociale omgeving van de onderzoeker en onlinekanalen zijn geworven. Hierdoor zijn de bevindingen niet zonder meer generaliseerbaar naar de gehele Nederlandse bevolking. Tegelijkertijd is de ecologische validiteit versterkt door het gebruik van realistische vignetten die zijn gebaseerd op gangbare UWV-communicatie en herkenbare administratieve stappen binnen de WW-praktijk. Hierdoor sluiten de scenario's aan bij de belevingswereld van respondenten en bieden de resultaten relevante inzichten in percepties van administratieve drempels en framing, met name voor vergelijkbare groepen en contexten.

Hoofdstuk 4: onderzoeksresultaten

Dit hoofdstuk presenteert en analyseert de onderzoeksresultaten over de ervaren administratieve drempels en de mate van *burden tolerance* bij het aanvragen van een WW-uitkering. De resultaten worden besproken in relatie tot de in hoofdstuk 2 geformuleerde hypothesen en nader onderbouwd met bevindingen uit de documentanalyse.

4.1 beschrijvende data

Dit gedeelte biedt een achtergrond van het politieke discours rond de WW sinds de Tweede Wereldoorlog en presenteert de demografische kenmerken van de steekproef in de vignetstudie. De gegevens worden geanalyseerd in relatie tot de ervaren drempels en de mate van *burden tolerance*. Tabellen en grafieken met de resultaten zijn opgenomen in de bijlagen.

4.1.1 Politieke discours

Het politieke discours rond werkloosheid in Nederland legt sinds de Tweede Wereldoorlog wisselend de nadruk op de drie centrale frames: ‘solidariteit’, ‘fraude’ en ‘menselijke maat’, wat bredere sociaal-politieke ontwikkelingen weerspiegelt.

4.1.1.1 Naoorlogse solidariteit: werkloosheid als collectief risico

In de naoorlogse periode stond de opbouw van de verzorgingsstaat centraal en werd de WW, die in 1952 in werking trad, net als het bredere stelsel van sociale zekerheid gepresenteerd als een recht voor burgers die tijdelijk niet in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. Het sociaal beleid was toen stevig geworteld in collectieve solidariteit en het verzekeringsprincipe: werkenden betalen premies, en wie onvrijwillig werkloos raakt, wordt tijdelijk ondersteund via de WW. Werkloosheid gold daarbij als een gemeenschappelijk maatschappelijk risico dat collectief moest worden afgedekt, niet als individuele tekortkoming (CBS, 2024).

4.1.1.2 Beheersingslogica: marktwerking, fraude en activering

In de jaren '70 en '80 begon dit discours echter te verschuiven. Door de stijgende werkloosheid, economische onzekerheid en druk op de overheidsuitgaven kwam het sociale vangnet onder druk te staan (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 1999). Tegelijkertijd won het neoliberale denken aan invloed, waarbij de kabinetten-Lubbers met hun ‘no-nonsensebeleid’ een belangrijke rol speelden in het terugdringen van collectieve uitgaven en het hervormen van de sociale zekerheid (Parlement.com, 2025). In deze periode werd solidariteit steeds vaker ondergeschikt gemaakt aan marktwerking, efficiëntie en kostenbeheersing, en raakte een beheers- en rendementslogica ingeburgerd. Het beperken van uitgaven en vergroten van doelmatigheid werd een expliciet beleidsdoel, terwijl uitkeringsfraude steeds nadrukkelijker als beleidsprobleem werd opgevoerd dat de legitimiteit van sociale regelingen aantastte. Het idee van collectieve verantwoordelijkheid maakte langzamerhand plaats voor strengere controlemechanismen en het ‘activeringsframe’, waarbij de nadruk lag op het bevorderen van werkgelegenheid en het verlagen van overheidskosten. Werk moest hierbij meer gaan lonen. Dit neoliberale frame wordt heden nogmaals aangehaald door de VVD, bijvoorbeeld in hun agenda voor werkend Nederland (VVD, 2025). Flexibilisering en deeltijdwerken werden structurele kenmerken van de arbeidsmarkt, en de WW werd steeds meer benaderd als een tijdelijk vangnet in plaats van een ruimhartig recht. Concreet resulteerde dit in de jaren tachtig

en negentig in verkorting van de uitkeringsduur, aanpassingen van de uitkeringshoogte en strengere toelatings- en verplichtingenregimes, kortom: verdere activering en aanscherping van de verzekeringsvoorwaarden.

Later in de jaren '90 en 2000 werd deze koers richting het activeringsframe verder doorgezet. De uitkering werden verkort en versoberd, terwijl verplichtingen en beschikbaarheidseisen voor werkzoekenden werden aangescherpt. Zo werden kortdurende uitkeringen afgeschaft, referentie-eisen verhoogd en ontslag- en afvloeiingsvergoedingen deels verrekend met de WW. Per 1 januari 2016 werd de maximale duur van de WW teruggebracht tot 24 maanden en de opbouw van rechten strikter. Gedurende de eerste tien arbeidsjaren bouwt men één maand WW per gewerkt jaar op, daarna trager. Samen laten deze hervormingen zien dat de WW steeds meer verschuift van sociaal vangnet naar instrument van arbeidsmarktbeleid, als tijdelijke brug terug naar werk.

4.1.1.3 *Deservingness*, controle en menselijke maat

"De hervormingen van de WW tonen een spanningsveld. Enerzijds worden verkorte uitkeringsduur, strengere voorwaarden en activeringsdruk gepresenteerd als noodzakelijk voor betaalbaarheid en doelmatigheid. Anderzijds rijzen vragen over de menselijke maat, vooral bij langdurig werklozen, ouderen en mensen met beperkte re-integratiekansen, voor wie de WW te kort en te strikt is. In het huidige discours worden werklozen steeds vaker benaderd als individuen die zelf verantwoordelijk zijn voor hun terugkeer op de arbeidsmarkt, wat het *deservingness*-perspectief versterkt. Steun wordt afhankelijk van inzet en gedrag, en minder vanzelfsprekend toegekend op basis van structurele omstandigheden. Wolting (2024) laat zien hoe deze neoliberale benadering, met nadruk op activering, controle en fraudebestrijding, het sociaal beleid in de volle breedte heeft verhard en sociale zekerheid sterker in economische en marktlogica heeft ingebed. Dit sluit aan bij de bevindingen van Vries, Reeves en Geigner (2022), die in een vignetstudie laten zien dat *deservingness*-oordelen sterk worden gestuurd door stereotypen en morele verwachtingen over "goede" en "slechte" uitkeringsontvangers en bij Goffman (1974) zijn analyse van framing en stigmatisering. Het dominante frame bepaalt welke kenmerken worden uitvergroot en welke groepen als legitiem of juist verdacht worden gezien. Recente Kamerstukken en rapporten over de WW benadrukken dat activeringsdruk, controle en risicoselectie kunnen botsen met de roep om meer maatwerk en mensgerichte dienstverlening. De adviescommissie uitvoering toeslagen, constateerde bij de kinderopvangtoeslagaffaire dat strikte regels en een 'zero tolerance'-cultuur leidden tot onnodige lasten en onrechtmatige behandelingen, doordat ambtenaren geen ruimte hadden voor individuele omstandigheden (Adviescommissie uitvoering toeslagen, 2020). Recente stukken over de WW benadrukken een soortgelijke spanning: ook hier vraagt effectieve dienstverlening om flexibiliteit en discretionaire ruimte bij professionals, zodat zij voorbij standaardregels kunnen kijken en rekening kunnen houden met de concrete leefwereld van individuele uitkeringsgerechtigden (Ten Hoeve et al., 2023).

Concluderend laat de ontwikkeling van de WW zien dat sociaal beleid geen statisch gegeven is, maar meebeweegt met economische, politieke en ideologische veranderingen. Waar aanvankelijk solidariteit en collectieve verzekering centraal stonden, heeft de WW zich ontwikkeld tot een instrument voor activering, kostenbeheersing en fraudepreventie. Het discours verschoof van "recht door tegenslag" naar "verdiend recht door inspanning", waarbij het fraudeframe werd ingezet om strengere controle te legitimeren. Tegelijk is de roep om nuance en menselijke maat de afgelopen jaren sterker geworden, in het bijzonder voor

werklozen die moeilijk kunnen re-integreren. Deze spanning tussen solidariteit, activering, fraudepreventie en menselijke waardigheid maakt de WW tot een complex terrein van sociaal-politieke analyse.

4.2 Presentatie bevindingen

De studie omvatte in totaal 255 deelnemers, waarmee het beoogde aantal van circa 100 respondenten per frame niet is gehaald. Van deze 255 deelnemers zagen 79 personen (31,0%) het vignet met het solidariteitsframe, 77 personen (30,2%) het vignet met het fraudeframe, 74 personen (29,0%) het frame van de menselijke maat en 25 personen (9,8%) het controleframe.

Ter controle is een kennisvraag opgenomen om te toetsen of het gelezen vignet het beoogde frame duidelijk overbracht. Een correct antwoord werd gecodeerd als 0 en een incorrect antwoord als 1. In totaal beantwoordden 152 deelnemers (59,6%) deze vraag correct, terwijl 103 deelnemers (40,4%) een onjuist antwoord gaven. Vooral binnen het controleframe werd de vraag ‘Waar lag volgens jou in dit verhaal de nadruk op?’ relatief vaak onjuist beantwoord. Dit is plausibel, aangezien dit frame bewust geen uitgesproken inhoudelijke nadruk bevatte.

Daarnaast werd het solidariteitsframe (A) minder goed herkend dan het fraudeframe (B) en het menselijke-maatframe (C), mogelijk omdat respondenten het vaak als een persoonlijke maat interpreteerden. Dit gebeurde 26 keer, goed voor 65% van de incorrecte herkenningen van frame A.

Van de respondenten was 38% man (n = 96), 61% vrouw (n = 154) en 1% gaf geen antwoord (n = 3); bij 2 respondenten ontbrak deze informatie. De meeste respondenten waren 25–34 jaar (31%) of 50–67 jaar (33%), gevolgd door 35–49 jaar (15%), 18–24 jaar (14%) en 67–87 jaar (8%); bij 32% was de leeftijd onbekend.

Wat betreft de werksituatie waren de meeste respondenten in loondienst (68%, n = 173), 11% student (n = 29), 7% zelfstandig ondernemer (n = 19) 3% werkzoekend (n = 8) en 15% anders, bijvoorbeeld gepensioneerd (n = 40), categorieën konden overlappen. Van de respondenten had 37% ooit een WW-uitkering ontvangen (n = 93), 63% niet (n = 162).

Van de respondenten die hun stem wilden delen (n = 197; 77%), stemde het grootste deel op D66 (34%), gevolgd door GroenLinks-PvdA (24%) en de VVD (16%). Het CDA kreeg 12% van de stemmen, terwijl kleinere partijen en blanco/niet-gestemd samen minder dan 5% behaalden. Vergeleken met de landelijke uitslag scoorden D66 en GroenLinks-PvdA in deze steekproef hoger, terwijl partijen zoals PVV nauwelijks voorkomen, wat wijst op een linksere samenstelling van de respondenten.

De respondenten hadden vooral een HBO/WO-bachelor (43%) of WO-master/doctoraal (35%) afgerond; MBO (10%), HAVO/VWO (9%), VMBO (2%) en basisonderwijs (<1%) kwamen minder voor, twee respondenten wisten het niet (0,8%).

4.2 Analyse van resultaten

In dit gedeelte worden de hypothesen getoetst aan de hand van de verzamelde vignettendata. Eerst wordt geanalyseerd in hoeverre de politieke framing van WW-uitkeringen (solidariteit, fraude en menselijke maat) samenhangt met de hoogte van administratieve drempels bij het aanvragen van een uitkering. Vervolgens wordt bekeken hoe deze drempels zich verhouden tot uitwerkingen, zoals de bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen. Ten slotte wordt

ingegaan op de relatie tussen *burden tolerance* en administratieve drempels, om te bepalen in welke mate respondenten het acceptabel vinden dat anderen met dergelijke barrières worden geconfronteerd binnen het WW-stelsel.

4.2.1 ANOVA

De invloed van de drie frames op administratieve drempels, met specifieke aandacht voor mentale drempels, is onderzocht aan de hand van een samengestelde schaal bestaande uit 17 items. Deze items hadden betrekking op gevoelens van schaamte, stress, angst voor terugvordering, wantrouwen en ongemak bij het aanvragen van een WW-uitkering. De interne consistentie van deze schaal blijkt hoog (Cronbach's $\alpha = .875$), wat erop wijst dat zij een gemeenschappelijk onderliggend construct meten. In de analyses worden de items afzonderlijk beschouwd om specifieke aspecten van mentale drempels te kunnen onderscheiden.

In H1₁, H1₂ en H1₃ werd verwacht dat respectievelijk het fraudegerichte frame zou leiden tot hogere administratieve drempels dan de overige frames, terwijl het solidariteitsframe en het frame van de menselijke maat zouden leiden tot lagere administratieve drempels. Ter toetsing hiervan is een *One-Way* ANOVA uitgevoerd met frameconditie (solidariteit, fraude, menselijke maat en controle frame) als onafhankelijke variabele en de administratieve drempels met de nadruk op mentale drempels als afhankelijke variabele. De gemiddelde niveaus van mentale drempels liepen slechts beperkt uiteen tussen de vier framecondities en het globale ANOVA-effect was niet significant ($p > 0.05$), wat erop duidt dat er geen statistisch aantoonbare verschillen zijn in mentale drempels tussen de groepen.

ANOVA

	F	Sig.
Ik zou het lastig vinden om precies te begrijpen wat er door het UWV van mij verwacht wordt.	0,633	0,594
Ik zou het aanvraagproces voor een uitkering als tijdrovend ervaren	2,449	0,064
Ik vind dat het UWV in dit verhaal de aanvrager respectvol behandelt (recoded)	9,122	<,001
Het UWV komt in dit verhaal over als een betrouwbare organisatie (recoded)	2,224	0,086
Ik zou mij op mijn gemak voelen om in deze situatie een uitkering aan te vragen (recoded)	0,055	0,983
Ik zou bang zijn dat het UWV mij niet gelooft.	1,888	0,132
Ik zou mij zorgen maken dat ik als fraudeur gezien word als ik een uitkering aanvraag.	0,956	0,414
Ik zou mij schamen om werkloos te zijn.	1,145	0,331
Ik zou bang zijn dat anderen negatief over mij denken als ik een uitkering aanvraag.	0,297	0,828
Ik zou mij ongemakkelijk voelen om deze uitkering aan te vragen.	0,339	0,797
Ik zou trots zijn dat ik gebruikmaak van iets waar ik recht op heb. (recoded)	0,425	0,735
Ik zou me gesteund voelen door de WW-regeling. (recoded)	0,822	0,483

Ik zou vertrouwen hebben dat het goedkomt met de aanvraag voor een uitkering (recoded)	1,576	0,196
Ik zou denken dat het UWV er is om mij te helpen (recoded)	2,138	0,096
Ik zou mij nerveus voelen bij contact met het UWV.	1,487	0,219
Ik zou het gevoel hebben dat ik iets verkeerd doe bij het aanvragen van een uitkering.	0,907	0,438
Ik zou onzeker zijn of ik alles goed invul bij het aanvragen van een uitkering.	0,389	0,761

Figuur 4: ANOVA resultaten

Wanneer de afzonderlijke items worden bekeken, veranderen de resultaten nauwelijks: voor de meeste items zijn geen significante verschillen tussen de framecondities. Respondenten rapporteren vergelijkbare niveaus van schaamte, stress, angst voor terugvordering, wantrouwen en ongemak, ongeacht het gepresenteerde frame. Alleen bij de beoordeling van het respect waarmee het UWV de aanvrager behandelt, is een significant verschil zichtbaar ($F(3, 251) = 9,12, p < 0.001$), wat suggereert dat frames vooral de beeldvorming van het UWV beïnvloeden, en minder de ervaren mentale drempels (zie figuur 3).

Voor het item over het respect van het UWV laat Levene's test zien dat de varianties tussen de vier framecondities ongelijk zijn ($p < 0,001$), waarna een Games-Howell post hoc is uitgevoerd. Hieruit blijkt dat respondenten in de fraudeframe conditie het UWV als significant respectvoller beoordelen dan respondenten in de solidariteitsconditie ($M_{verschil} = 0,74, p = .003$) en in de conditie met het frame van de menselijke maat ($M_{verschil} = 0,95, p < .001$). De verschillen de controleconditie zijn niet significant.

Meervoudige toetsen

Afhankelijke variabelen			Mean Difference (I-J)	Sig.
Ik vind dat het UWV in dit verhaal de aanvrager respectvol behandelt. (Recoded)	Games-Howell	1 2	-,742*	0,003
		3	0,204	0,588
		4	-0,498	0,288
		2 1	,742*	0,003
		3	,946*	< .001
		4	0,245	0,854
		3 1	-0,204	0,588
		2	-,946*	0,000
		4	-0,702	0,071
		4 1	0,498	0,288
		2	-0,245	0,854
		3	0,702	0,071

* Het gemiddelde verschil is significant op het 0,05-niveau.

Figuur 5: Games Howell post hoc test

Samengevat worden de nulhypothese H_{01} , H_{02} en H_{03} niet verworpen en vinden de alternatieve hypothesen H_{11} , H_{12} en H_{13} geen empirische ondersteuning. In dit experiment

hangt het zien van een solidariteitsframe, fraudegericht frame of frame van de menselijke maat niet samen met hogere of lagere mentale drempels bij het aanvragen van een WW-uitkering.

4.2.2 Correlaties: administratieve drempel en effecten

Om te onderzoeken in hoeverre ervaren administratieve en mentale drempels samenhangen met de gebruiksbereidheid van de WW, zijn vooraf de volgende hypothesen opgesteld:

- H0₄: Er is geen verband tussen de hoogte van ervaren administratieve drempels en de bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen.
- H1₄: Naarmate burgers hogere administratieve drempels ervaren bij het aanvragen van een WW-uitkering, is hun bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen lager.

Eerst zijn Pearson-correlaties berekend tussen de afzonderlijke drempelitems en drie gedragsuitkomsten: aanvraagintentie, re-integratie-intentie en vermijdingsneiging. De resultaten laten zien dat negatieve gevoelens bij de aanvraag, zoals ongemak, schaamte en angst om als fraudeur te worden gezien, samenhangen met een lagere aanvraagintentie (bijv. $r = -0,19$, $p = .003$) en een hogere neiging tot uitstel of vermijding ($r = 0,31-0,45$, alle $p < .001$). Positieve percepties van het UWV en de regeling, zoals zich op het gemak voelen ($r = 0,29$, $p < .001$) of het UWV betrouwbaar vinden ($r \approx 0,21$, $p < .001$), verhogen de aanvraagintentie en verlagen vermijdingsneiging ($r = -0,44$, $p < .001$). De intentie om snel weer aan het werk te gaan vertoont slechts zwakke verbanden ($r \approx 0,13-0,24$).

Deze resultaten suggereren dat mentale en administratieve drempels vooral de beslissing om de WW-aanvraag daadwerkelijk te doen beïnvloeden, en minder de motivatie tot re-integratie. Op basis hiervan kan verwacht worden dat een samengestelde schaal van administratieve drempels als voorspeller van gebruiksbereidheid significante effecten zal laten zien bij aanvraagintentie en vermijdingsneiging, maar niet noodzakelijk bij re-integratie-intentie.

	Intentie aanvraag	Vermijdingsneiging	Re-integratie- intentie
Mentale drempels / negatieve gevoelens			
Ongemak bij aanvraag	-0,20**	0,45**	0,13*
Schaamte	-0,14*	0,26**	0,15*
Angst als fraudeur gezien te worden	-0,06	0,37**	0,13*
Angst dat UWV niet gelooft	-0,03	0,31**	0,13*
Positieve percepties van UWV - regeling			
Vertrouwen dat het goedkomt	0,02	-0,21**	0,24**
Gevoel van steun door WW	-0,08	-0,18**	0,09
UWV betrouwbaar	-0,08	-0,31**	0,13*
UWV respectvol	-0,07	-0,15*	0,11
Cognitieve lasten			
Tijdrovend aanvraagproces (doe-drempel)	-0,15*	0,35**	0,07
Moelijk te begrijpen UWV-verwachtingen (leer-drempel)	-0,07	0,19**	0,13*

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Figuur 6: correlatie administratieve drempel en effecten

4.2.3 Lineaire regressieanalyse: administratieve drempel en effect

Vervolgens zijn drie lineaire regressiemodellen geschat om de hypothesen direct te toetsen. Als verklarende variabelen zijn drie typen drempels opgenomen: een mentale drempelschaal ($M = 3,51$, $SD = 0,96$; schaal 1–7) bestaande uit het gemiddelde van vijftien items over schaamte, stress, angst voor terugvordering, wantrouwen en ongemak, één item over ervaren tijds- en inspanningskosten (“Ik zou het aanvraagproces voor een uitkering als tijdrovend ervaren”) als indicator van doe-drempels, en één item over begripsproblemen (“Ik zou het lastig vinden om precies te begrijpen wat er door het UWV van mij verwacht wordt”) als indicator van leerdrempel. De drie gedraguitkomsten, aanvraagintentie, re-integratie-intentie en vermijdingsneiging, zijn elk afzonderlijk als afhankelijke variabele geanalyseerd met deze drie drempelmaten als voorspellers.

De eerste regressie laat zien dat geen van de drie drempelmaten, mentale drempels, doe-drempel en leerdrempels significant samenhangt met de bereidheid om in deze situatie een WW-uitkering aan te vragen (mentale drempels: $\beta = -0,12$, $p = .121$; doe-drempels: $\beta = -0,03$, $p = .671$; leerdrempels: $\beta = -0,00$, $p = .968$). Hogere of lagere drempels maken in deze data dus geen duidelijk verschil voor de aanvraagintentie, waardoor $H1_4$ voor deze uitkomstmaat niet wordt ondersteund.

	β	P
Mentale drempel mean	-0,115	0,121
Doe drempel	-0,030	0,671
Leerdrempel	-0,003	0,968

Figuur 7: Effect van mentale, doe- en leerdrempels op aanvraagintentie

(Noot: afhankelijke variabele = aanvraagintentie)

De tweede regressie laat eveneens zien dat de drempelmaten niet significant samenhangen met de intentie om zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan (mentale drempels: $\beta = -0,02$, $p = .829$; doe-drempels: $\beta = 0,04$, $p = .581$; leerdrempels: $\beta = 0,12$, $p = .108$). De nulhypothese kan hier dan ook niet worden verworpen: ervaren drempels rond de aanvraag lijken nauwelijks invloed te hebben op de re-integratiegerichtheid.

	β	P
Mentale drempel mean	-0,016	0,829
Doe drempel	0,038	0,581
Leerdrempel	0,119	0,108

Figuur 8: Effect van mentale, doe- en leerdrempels op re-integratie-intentie

(Noot: afhankelijke variabele = re-integratie-intentie)

De derde regressie laat daarentegen een sterk en negatief verband zien tussen mentale drempels en de (gerecodeerde) neiging om de aanvraag uit te stellen of te vermijden ($\beta = -0,46$, $p < .001$), terwijl doe- en leerdrempels opnieuw geen significante effecten vertonen ($p = .864$ en $p = .695$). Omdat hogere waarden op de afhankelijke variabele hier minder vermindering betekenen, wijst de negatieve coëfficiënt erop dat een stijging van één punt op de mentale drempelschaal samenhangt met een substantiële toename van de verminderingsgeneigdheid; H1₄ wordt daarmee overtuigend ondersteund voor verminderingsgedrag, maar niet voor aanvraag- en re-integratie-intentie.

	β	P
Mentale drempel_mean	-0,460	< .001
Doe drempel	-0.011	0,860
Leerdrempel	0,26	0,695

Figuur 9: Effect van mentale, doe- en leerdrempels op verminderingsgeneigdheid

(Noot: afhankelijke variabele = verminderingsgeneigdheid)

Samenvattend laten de resultaten zien dat leer- en doe-drempels in deze data geen duidelijk verband vertonen met aanvraagintentie of re-integratie-intentie, terwijl ook de mentale drempels geen significante invloed hebben op de expliciet gerapporteerde bereidheid om WW aan te vragen. Dit komt overeen met de eerder gevonden correlaties, waarin de relaties tussen drempels en aanvraagintentie en re-integratie-intentie eveneens relatief zwak bleven. Wel blijkt consistent dat hogere mentale drempels sterk samenhangen met een grotere neiging om de aanvraag uit te stellen of te vermijden, terwijl procedurele leer- en doe-drempels daarbij geen zelfstandige rol spelen. Dit patroon suggereert dat vooral mentale barrières rond schaamte, angst en wantrouwen bijdragen aan verminderingsgedrag en daarmee aan potentieel niet-gebruik van rechten, eerder dan dat zij de motivatie tot snelle re-integratie of de algemene aanvraagbereidheid rechtstreeks aantasten.

4.2.4 Meervoudige regressie

In dit gedeelte worden hypothesen 5a en 5b getoetst. Hypothese 5a betreft de relatie tussen algemene *burden tolerance* en de ervaren administratieve drempels in de vignetsituatie, terwijl hypothese 5b betrekking heeft op de samenhang tussen *burden tolerance* en de bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen of de aanvraag uit te stellen.

4.2.4.1 Beschrijvende statistiek

Respondenten ervaren in de vignetsituatie over het algemeen een middenniveau aan drempels bij het aanvragen van een WW-uitkering (schaal 1–7, waarbij 3 ongeveer “enigszins oneens” en 4 “neutraal” weerspiegelt), wat betekent dat de aanvraag niet als volledig drempelvrij, maar ook niet als extreem belastend wordt gezien. De gemiddelde mentale drempel ligt rond het schaal midden ($M = 3,51$), terwijl de doe-drempel ($M = 3,32$) en de leerdrempel ($M = 3,35$) op een vergelijkbaar niveau liggen en eveneens tussen “enigszins oneens” en “neutraal” bewegen. In de bijbehorende figuren (Figuur 9) worden deze gemiddelde scores per drempeltype visueel weergegeven, waardoor zichtbaar wordt dat vooral de spreiding bij de doe- en leerdrempel groter is dan bij de mentale drempels.

	Mean	Std. Deviation
--	------	----------------

Mentale drempel mean	3.51	,95638
Doe drempel	3.32	1,770
Leerdrempel	3.35	1,607

Figuur 10: beschrijvende statistiek

Respondenten staan overwegend positief tegenover administratieve lasten: zij vinden het normaal dat de overheid regels stelt ($M \approx 5,39$), accepteren dat deze tijd en moeite kosten om misbruik te voorkomen ($M \approx 5,69$), achten controles legitiem ($M \approx 5,98$) en vinden het redelijk dat burgers hiervoor inspanning leveren, zoals het aanleveren van documenten ($M \approx 6,11$). Alleen het gecodeerde item over het zo eenvoudig mogelijk maken van een uitkeringsaanvraag scoort lager ($M \approx 3,21$), wat wijst op variatie in de wens tot administratieve verlichting. Daarnaast bestaan er binnen de grotere partijen significante verschillen tussen VVD- en GroenLinks-PvdA-kiezers: VVD-kiezers accepteren controle en administratieve inspanning sterker dan GroenLinks-PvdA-kiezers (Games-Howell, $p < .05$). Dit suggereert dat politieke voorkeur samenhangt met *burden tolerance*, waarbij rechtse kiezers hogere lasten eerder accepteren dan linkse kiezers (figuur 12).

	Mean	Std. Deviation
In deze situatie zou ik de WW-uitkering daadwerkelijk aanvragen.	5,84	1,097
Ik zou proberen zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan.	6,36	,844
Ik zou overwegen om de aanvraag uit te stellen of te vermijden.	3,01	1,730
Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.	5,39	1,325
Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.	5,69	1,075
Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.	5,98	,835
Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen_ Recoded	3,21	1,575
Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.	6,11	,934

Figuur 11: Mean effecten en burdens

Burden tolerance-item	Groepen vergeleken	Richting verschil	Mean difference	p-waarde
Acceptatie van controles ("De overheid mag controleren...")	VVD – GroenLinks-PvdA	VVD hoger	0,51	.015

Acceptatie van eigen inspanning (“Burgers moeten enige moeite doen...”)	VVD – GroenLinks-PvdA	VVD hoger	0,61	.021
---	-----------------------	-----------	------	------

Figuur 12: Significante verschillen in *burden tolerance* naar stemgedrag (Games-Howell)

4.2.4.2 Correlaties: *burden tolerance* en ervaren drempels

De Pearson-correlaties tonen aan dat de mentale drempelschaal met de meeste *burden tolerance*-items negatief en significant samenhangt ($r = -.13$ tot $-.19$; $p \leq .047$). Dit betekent dat respondenten met een hogere tolerantie voor administratieve lasten gemiddeld lagere mentale drempels ervaren bij het aanvragen van een WW-uitkering. Voor de leer- en doe-drempels zijn de correlaties eveneens overwegend negatief, maar zwakker en niet consistent significant (tot $r \approx -.24$). Deze bevindingen ondersteunen H1_{5a} en suggereren dat *burden tolerance* vooral samenhangt met mentale drempels, en in beperktere mate met procedurele drempels.

Burden tolerance-item	Mentale drempel	Leer-drempel	Doe-drempel
Regels zijn normaal, ook met extra administratie	-.12	-.07	-.09
Acceptatie van tijd & moeite om misbruik te voorkomen	-.13*	-.10	-.15*
Overheid mag controleren op naleving	-.16*	-.16*	-.15*
Overheid moet aanvraag zo makkelijk mogelijk maken (recoded)	.04	-.03	-.07
Redelijk dat burgers moeite doen voor uitkering	-.19**	-.16**	-.24**

Figuur 13: Pearson-correlaties tussen *burden tolerance*-items en drempelmaten

Opmerking. Waarden zijn Pearson-correlaties.

* $p < .05$, ** $p < .01$ (2-zijdig).

4.2.4.3 Regressies: *burden tolerance* als voorspeller van drempels

In een meervoudige regressieanalyse waarin de vijf *burden tolerance*-items gelijktijdig zijn opgenomen, blijkt alleen het item over de acceptatie van eigen inspanning (“Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen, zoals documenten aanleveren, om een uitkering te krijgen”) significant samen te hangen met lagere mentale drempels ($B = -0,17$, $\beta = -0,17$, $p = .024$) en met een lagere doe-drempel, gemeten als ervaren tijdrovendheid van het aanvraagproces ($B = -0,38$, $\beta = -0,20$, $p = .006$). Voor de leerdrempel worden geen significante effecten gevonden. De overige *burden tolerance*-items vertonen in geen van de modellen een onafhankelijke relatie met de drempels. Daarmee wordt H1_{5a} gedeeltelijk ondersteund: hogere *burden tolerance* hangt samen met lagere ervaren drempels, maar deze relatie wordt voornamelijk gedragen door de acceptatie van eigen inspanning; voor de overige dimensies blijft de nulhypothese gehandhaafd.

β	P
---------	---

Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.	-,044	,547
Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.	-,004	,964
Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.	-,084	,230
Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen_ Recoded	,089	,166
Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.	-,166	,024

Figuur 14: Regressieresultaten van burden tolerance op mentale drempels

	β	P
Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.	-,007	,923
Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.	-,014	,855
Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.	-,107	,129
Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen_ Recoded	,001	,983
Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.	-,117	,109

Figuur 15: Figuur 12: Regressieresultaten van burden tolerance op leer drempel

	β	P
Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.	,012	,871
Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.	-,028	,718
Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.	-,075	,282
Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen_ Recoded	-,012	,850
Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.	-,201	,006

Figuur 16: Regressieresultaten van burden tolerance op leer drempel

4.2.4.4 Correlaties: burden tolerance en gedragseffecten

Ter toetsing van H1b zijn Pearson-correlaties berekend tussen *burden tolerance*-items, uitstel/vermijding en aanvraagintentie. Alleen het item over de acceptatie van eigen inspanning correleert significant en negatief met vermijdingsgedrag ($r = -0,14$, $p = .030$). Voor

aanvraagintentie worden zwakke positieve verbanden gevonden voor de acceptatie dat regels tijd en moeite kosten ($r = 0,13$, $p = .041$) en opnieuw voor het item over eigen inspanning ($r = 0,13$, $p = .033$). De overige items tonen geen significante relaties.

Deze bevindingen wijzen erop dat *burden tolerance* slechts beperkt samenhangt met gedrag: vooral de overtuiging dat enige inspanning redelijk is, gaat gepaard met iets minder vermijding en een iets hogere aanvraagintentie, maar de effecten blijven klein.

Variabelen	1. Vermijdingsneiging	2. Aanvraagintentie	3. Re-integratie-intentie
1. Ik zou overwegen om de aanvraag uit te stellen of te vermijden	1	-0,40**	-0,13*
2. In deze situatie zou ik de WW-uitkering daadwerkelijk aanvragen	-0,40**	1	0,13*
3. Ik zou proberen zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan	-0,13*	0,13*	1
4. Normaal dat overheid regels stelt, ook als dat extra administratie is	0,01	0,12	0,09
5. Regels mogen tijd en moeite kosten om misbruik te voorkomen	-0,03	0,13*	0,13*
6. Overheid mag controleren of mensen zich aan regels houden	-0,07	0,09	0,09

Figuur 17: Correlaties tussen *burden tolerance* en gedragsintenties

* $p < .05$, ** $p < .01$; exacte waarden zijn gebaseerd op de SPSS-output

4.2.4.5 Regressies: *burden tolerance* en aanvraaggedrag

In regressies met aanvraagintentie als afhankelijke variabele blijkt geen van de vijf *burden tolerance*-items een significante voorspeller. De coëfficiënten zijn klein en niet significant, zodat H1_b voor deze uitkomstmaat niet wordt ondersteund en de nulhypothese overeind blijft. In de regressie met uitstel- en vermijdingsgedrag als afhankelijke variabele laten vier van de vijf items eveneens geen significant effect zien. Enkel het item “Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen” hangt significant en negatief samen met uitstel/vermijding ($B = -0,29$, $p = .034$). Dit betekent dat *burden tolerance* slechts beperkt samenhangt met gedragsintenties. Alleen de acceptatie van concrete eigen inspanning gaat samen met een geringere neiging om de WW-aanvraag uit te stellen, terwijl voor de aanvraagbereidheid in het algemeen geen duidelijk verband wordt gevonden.

Samenvattend laten de analyses zien dat *burden tolerance* duidelijker samenhangt met de ervaren administratieve drempels dan met het feitelijke aanvraaggedrag. Hogere *burden tolerance*, in het bijzonder de acceptatie dat burgers enige moeite moeten doen, zoals het

aanleveren van documenten, gaat samen met lagere gerapporteerde drempels in de vignetsituatie en een iets lagere neiging om de aanvraag uit te stellen. De algemene acceptatie van regels en controles blijkt daarentegen geen zelfstandig effect te hebben op aanvraagbereidheid of vermijdingsgedrag wanneer alle aspecten van *burden tolerance* gezamenlijk worden beschouwd. Daarmee wordt H1_{5a} gedeeltelijk ondersteund, terwijl H1_{5b} slechts beperkt steun vindt en voor het grootste deel moet worden verworpen ten gunste van de nulhypothese.

Afhankelijke variabele / Predictor	β	p-waarde
Uitstel/vermijdingsneiging – “Ik zou overwegen om de aanvraag uit te stellen of te vermijden”		
Normaal dat overheid regels stelt	0,06	.395
Regels mogen tijd en moeite kosten	0,04	.652
Overheid mag controleren	-0,05	.502
Overheid moet het burgers zo makkelijk mogelijk maken (gerecodeerd)	0,02	.719
Redelijk dat burgers enige moeite moeten doen	-0,16	.034
Aanvraagintentie – “In deze situatie zou ik de WW-uitkering daadwerkelijk aanvragen”		
Normaal dat overheid regels stelt	0,07	.334
Regels mogen tijd en moeite kosten	0,05	.539
Overheid mag controleren	0,02	.824
Overheid moet het burgers zo makkelijk mogelijk maken (gerecodeerd)	0,06	.342
Redelijk dat burgers enige moeite moeten doen	0,08	.304
Re-integratie-intentie – “Ik zou proberen zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan”		
Normaal dat overheid regels stelt	0,05	.455
Regels mogen tijd en moeite kosten	-0,11	.168
Overheid mag controleren	-0,17	.014
Overheid moet het burgers zo makkelijk mogelijk maken (gerecodeerd)	-0,12	.055
Redelijk dat burgers enige moeite moeten doen	-0,11	.118

Figuur 18: Meervoudige regressies van *burden tolerance* op gedragsintenties

4.5 Integratie documentanalyse *burden tolerance*

De geanalyseerde beleids- en uitvoeringsdocumenten, gecodeerd volgens hoofdstuk 3.4, laten zien dat het Nederlandse WW-discours een structurele spanning vertoont tussen erkenning van administratieve lasten en nadruk op eigen verantwoordelijkheid, naleving en controle. Deze spanning sluit aan bij het *burden tolerance*-perspectief.

Op beleids- en uitvoeringsniveau worden administratieve lasten en complexiteit consequent als probleem erkend (BT2). Zo stelt de minister in Kamerstuk 26 448, nr. 736 dat “de WW en onderliggende regelgeving complexer geworden is”, waardoor zowel werknemers als de

uitvoering knelpunten ervaren (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2023a). In de kabinetsreactie op het IBO Vereenvoudiging sociale zekerheid wordt benadrukt dat het stelsel voor sommige groepen “te ingewikkeld is geworden” en dat stapeling van regels kan leiden tot fouten of niet-gebruik (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2023b). Administratieve lasten worden daarmee expliciet gepresenteerd als belemmering voor toegang, terwijl vereenvoudiging en begrijpelijkheid als beleidsdoelen worden gesteld. Tegelijkertijd blijft een impliciete legitimatie van regelgeving en controle zichtbaar (BT1/FR). Zo wordt het belang van een “balans tussen eenvoud en rechtmatigheid” en het waarborgen van doelmatige besteding van publieke middelen benadrukt. Regels en controles worden daarmee niet ter discussie gesteld, maar gepositioneerd als onvermijdelijke randvoorwaarden voor een zorgvuldig en rechtmatig stelsel.

Het rapport *Waar knelt de WW?* verdiept dit beeld empirisch. Knelpunten worden breed gedefinieerd als alles wat door betrokkenen als belemmerend wordt ervaren, inclusief knelpunten die mogelijk “bedoeld” zijn door de wetgever. In de gehele klantreis komen onduidelijke regels, digitale drempels en foutgevoelige procedures naar voren (Ten Hoeve et al., 2023). Tegelijkertijd wordt zichtbaar welke concrete stappen en verplichtingen van burgers worden verwacht (BT3), zoals informatie aanleveren en sollicitatieplichten naleven. Voor mensen met beperkte vaardigheden of complexe situaties vormen deze verwachtingen vaak juist een belangrijke bron van knelpunten. ‘

Ook het UWV-jaarverslag 2024 bevestigt deze spanning. UWV noemt de complexiteit van wet- en regelgeving een “grote zorg” en stelt dat het stelsel “vaak onbegrijpelijk voor cliënten” is, wat wijst op problematische lasten (BT2) (UWV, 2025). Tegelijkertijd benadrukt het verslag de nadruk op rechtmatigheid en handhaving, waarmee controle en naleving als genormaliseerde kernwaarden zichtbaar blijven (BT1/FR). Via instrumenten zoals de Menselijke Maat Monitor blijkt bovendien dat een substantieel deel van de cliënten moeite heeft met communicatie en verwachtingen, slechts 44% is het (helemaal) eens met de stelling dat “het UWV maakt het makkelijk voor mij” (BT3) (UWV, 2025). In contrast met de roep om lastenverlichting benadrukt de uitvoeringscommunicatie richting burgers, zoals op de UWV-webpagina over plichten bij de WW, vooral concrete verplichtingen en eigen verantwoordelijkheid (“solliciteer actief”, “geef wijzigingen direct door”) met de afsluitende mededeling: “Wij controleren of u zich aan de plichten houdt” (UWV, 2026). Hier domineren BT3 en het controleframe (FR), terwijl mogelijke lasten of drempels (BT2) op deze pagina nauwelijks aan bod komen.

Samengevat laten de documenten zien dat administratieve lasten en complexiteit op systeemniveau de laatste jaren breed worden erkend, terwijl richting burgers vooral plichten, eigen inspanning en controle worden benadrukt. Dit sluit aan bij de kwantitatieve resultaten: *burden tolerance* is niet alleen een individuele houding, maar ingebed in een beleids- en uitvoeringscontext waarin wordt afgewogen welke lasten noodzakelijk zijn en wanneer ze de menselijke maat overschrijden.

Samenvattend laten de documenten zien dat administratieve lasten en complexiteit op systeemniveau de afgelopen jaren breed worden erkend en geproblematiseerd, terwijl richting burgers vooral een discours van plichten, eigen inspanning en controle wordt uitgedragen. Deze bevindingen sluiten aan bij de kwantitatieve resultaten van dit onderzoek en laten zien dat *burden tolerance* niet alleen een individuele houding is, maar ook verankerd is in een beleids- en uitvoeringscontext waarin voortdurend wordt afgewogen welke lasten als noodzakelijk worden

gezien ter bescherming van publieke middelen en andere publieke waarden, en wanneer deze lasten de menselijke maat overschrijden.

4.6 Slotanalyse

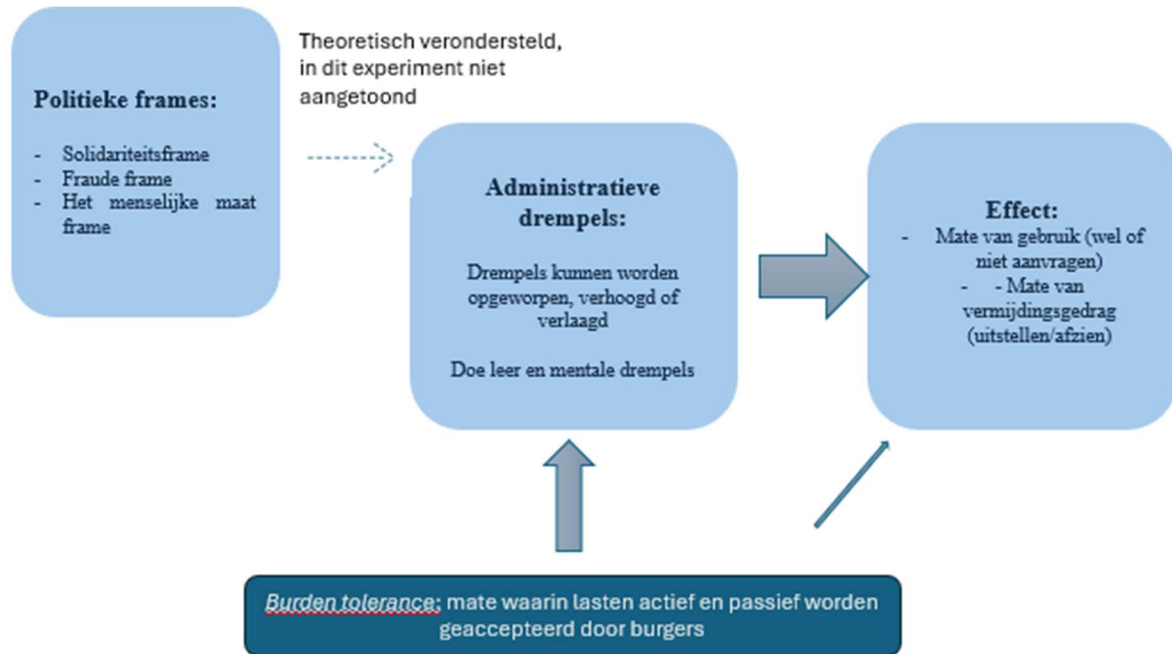
De resultaten laten zien dat de veronderstelde invloed van politieke frames op ervaren administratieve drempels, opgesplitst in mentale, leer- en doe-drempels, in dit experiment niet is bevestigd. Tussen de framecondities werden geen systematische verschillen gevonden, behalve bij één item over de ervaren respectvolle behandeling door het UWV. Wel hangen mentale drempels samen met gedragsuitkomsten: hogere scores op negatieve gevoelens (zoals ongemak, schaamte en angst om als fraudeur gezien te worden) gaan samen met een lagere aanvraagintentie en een hogere neiging tot uitstel of vermijding, terwijl positieve percepties van het UWV en de regeling juist samenhangen met hogere aanvraagintentie en minder vermijding. In regressieanalyses blijkt echter dat, wanneer mentale, leer- en doe-drempels gezamenlijk worden meegenomen, alleen mentale drempels significant samenhangen met een grotere vermijdingseigenheid. De andere drempels beïnvloeden de expliciet gerapporteerde aanvraag- of re-integratie-intentie nauwelijks. Dit suggereert dat vooral mentale barrières de stap naar daadwerkelijk gebruik van rechten bemoeilijken, terwijl leer- en doe-drempels en de intentie tot snelle re-integratie in deze data een beperkte rol spelen.

De analyses laten zien dat *burden tolerance* een onderscheidende rol speelt. In het algemeen hangt hogere *burden tolerance* samen met lagere ervaren drempels, maar vooral de overtuiging dat het redelijk is dat burgers zelf inspanning leveren, bijvoorbeeld door documenten aan te leveren, blijkt consequent relevant. Deze dimensie correleert het sterkst met lagere mentale en doe-drempels en is in regressies de enige *burden*-indicator die onafhankelijk samenhangt met zowel drempelniveaus als vermijdingsgedrag. Andere aspecten van *burden tolerance*, zoals het normaal vinden dat de overheid regels stelt of het legitiem vinden van controles, tonen geen duidelijke effecten op aanvraagintentie of uitstelgedrag. Dit suggereert dat administratieve drempels centraal staan in (mogelijk) niet-gebruik en vermijding, terwijl *burden tolerance* vooral doorwerkt via de perceptie van concrete inspannings- en procedurele eisen.

De documentanalyse bevestigt dat deze patronen niet enkel individueel zijn, maar ingebed in het bredere beleid en uitvoeringsdiscours rond de WW. Beleidsstukken en UWV-rapportages erkennen de complexiteit van het stelsel, vooral voor kwetsbare groepen, maar benadrukken tegelijkertijd rechtmatigheid, naleving en eigen verantwoordelijkheid. Administratieve lasten, zoals tijdige informatievoorziening, digitale verplichtingen en sollicitatieplichten, worden gepresenteerd als noodzakelijk en normaal, terwijl concrete knelpunten vooral op systeemniveau worden gesignaleerd. Zo sluit het institutionele discours aan bij de rol van *burden tolerance*, burgers worden aangesproken op hun bereidheid lasten te dragen, terwijl erkende ruimte voor ervaren drempels en risico's op niet-gebruik beperkt blijft.

Op basis hiervan is het conceptuele model aangepast. Politieke frames vormen de context, maar hun invloed op drempels kon niet worden aangetoond. Administratieve drempels, mentale, leer- en doe-drempels, vormen de kernschakel tussen beleid en gedrag. *Burden tolerance* fungeert in dit model als onderliggende houding die de hoogte van ervaren drempels mede bepaalt en in beperkte mate samenhangt met vermijdingsgedrag, terwijl de documentanalyse laat zien hoe diezelfde afweging tussen lasten, rechtmatigheid en eigen verantwoordelijkheid terugkeert in beleidsretoriek en uitvoeringspraktijk. Daarmee wordt zichtbaar hoe zowel beleidskeuzes als

de manier waarop burgers administratieve lasten normatief beoordelen bijdragen aan het ontstaan en in stand houden van administratieve barrières in het WW-stelsel.

Figuur 19: Vernieuwd conceptueel model

Hoofdstuk 5: Conclusie en aanbevelingen

5.1 Introductie

De centrale vraag van dit onderzoek is hoeverre beïnvloedt politieke framing van WW-uitkeringen (als solidariteit, fraude of menselijke maat) de ervaren administratieve drempels bij burgers, en tot welke effecten leidt dit voor hun gedrag en gebruiksbereidheid, rekening houdend met de rol van *burden tolerance*? Op basis van een vignetstudie en documentanalyse kan worden geconcludeerd dat framing in deze data slechts beperkt aantoonbare effecten heeft, terwijl individuele *burden tolerance* en het institutionele discours rond lasten en plichten een duidelijker rol spelen

5.2 Bespreken onderzochte verbanden

Dit onderzoek toetste een aantal theoretisch afgeleide verbanden op basis van framingtheorie en de literatuur over administratieve drempels. Allereerst is onderzocht hoe WW-uitkeringen in beleids- en uitvoeringsdocumenten worden gepositioneerd. De documentanalyse laat zien dat dit institutionele discours wordt gekenmerkt door een spanning tussen verschillende publieke waarden. Enerzijds is er in beleidsteksten en rapportages nadrukkelijk aandacht voor de menselijke maat, vooral in normatieve bewoordingen over toegankelijkheid, maatwerk en vertrouwen. Anderzijds blijven in de concrete uitwerking waarden als rechtmatigheid, doelmatigheid, controle en fraudepreventie dominant. Administratieve vereisten en verplichtingen worden daarbij gepresenteerd als noodzakelijk en vanzelfsprekend, terwijl de mogelijke drempelwerking voor burgers minder expliciet wordt geproblematiseerd. Deze spanning tussen menselijke maat en uitvoerbaarheid vormt het institutionele kader waarbinnen burgers hun percepties van administratieve drempels en hun gedrag rond de WW ontwikkelen.

Vervolgens is het verband onderzocht tussen politieke framing en aanvraagintenties. De resultaten van de vignetstudie laten zien dat de verschillende frames slechts beperkte en vaak niet-significante effecten hebben op de bereidheid om een WW-uitkering aan te vragen. In tegenstelling tot verwachtingen uit framingtheorie leidt politieke inkadering in deze context niet automatisch tot gedragsverandering.

Daaropvolgend zijn de verbanden tussen *burden tolerance*, ervaren drempels en effecten over aanvraagintenties geanalyseerd. In gedeeltelijke overeenstemming met hypothese H1₅ blijkt *burden tolerance* een consistente voorspeller van gedrag. Respondenten met een lagere tolerantie voor mentale lasten geven significant vaker aan een aanvraag te vermijden of uit te stellen, onafhankelijk van het gebruikte frame. Dit suggereert dat *burden tolerance* in dit onderzoek fungeert als een relatief stabiele factor die de doorwerking van mentale drempels naar aanvraaggedrag structureert. Daarmee wordt het conceptueel model slechts gedeeltelijk bevestigd. De veronderstelde directe invloed van framing via percepties van administratieve drempels is beperkt aantoonbaar, terwijl het directe effect van *burden tolerance* robuust is.

Binnen dit verband zijn bovendien significante verschillen zichtbaar naar politieke voorkeur. Zo accepteren VVD-kiezers administratieve controle en inspanning in sterkere mate dan kiezers van GroenLinks–PvdA (Games–Howell, $p < .05$; zie figuur 12). Dit suggereert dat normatieve opvattingen over rechtmatigheid, verantwoordelijkheid en controle samenhangen met de mate waarin administratieve lasten als legitiem worden ervaren, en dat *burden tolerance* mede ideologisch wordt gevormd.

Ten slotte is gekeken naar de samenhang tussen mentale drempels en aanvraaggedrag. De resultaten tonen aan dat mentale drempels, zoals onzekerheid, angst voor fouten en wantrouwen, negatief samenhangen met aanvraagintenties. Daarbij wijzen de analyses erop dat *burden tolerance* mogelijk een modererende rol vervult in dit verband. Hoewel deze interactie niet volledig empirisch kon worden uitgewerkt, vormt dit een relevant aanknopingspunt voor toekomstig onderzoek.

Samenvattend laat dit onderzoek zien dat politieke framing van WW-uitkeringen slechts een beperkte invloed heeft op aanvraagintenties. In tegenstelling tot verwachtingen uit framingtheorie blijken individuele verschillen in *burden tolerance* en ervaren administratieve drempels bepalender voor gedrag dan de wijze waarop beleid discursief wordt gepresenteerd. De resultaten tonen aan dat hogere ervaren drempels daadwerkelijk leiden tot uitstel of vermindering van aanvragen, zelfs wanneer burgers formeel recht hebben op ondersteuning.

Daarmee draagt dit onderzoek bij aan het inzicht in non-take-up van sociale zekerheid door te laten zien dat dit niet uitsluitend het gevolg is van gebrek aan informatie, maar samenhangt met diepgewortelde percepties van lasten en risico's. Beleidsframes kunnen deze drempels slechts in beperkte mate compenseren zolang de uitvoeringspraktijk als complex en belastend wordt ervaren.

5.3 Reflectie op theorie

De bevindingen van dit onderzoek sluiten nauw aan bij de theorie van administratieve drempels zoals geformuleerd door Moynihan, Herd en Harvey (2015). Zij betogen dat leer-, doe en mentale kosten structureel gedrag beïnvloeden en bijdragen aan non-take-up. De beperkte effecten van framing in dit onderzoek ondersteunen hun stelling dat communicatie en normatieve inkadering onvoldoende zijn wanneer onderliggende lasten niet worden gereduceerd.

Tegelijkertijd nuanceert dit onderzoek framingtheorie door te laten zien dat framing minder effect heeft in sterk geïnstitutionaliseerde beleidscontexten. Wanneer burgers beleid associëren met risico, controle en complexiteit, lijken bestaande cognitieve schema's zwaarder te wegen dan experimentele frames. Door *burden tolerance* empirisch te positioneren als mogelijke modererende variabele levert dit onderzoek bovendien een conceptuele verdieping van administratieve drempels als zowel institutioneel als individueel ervaren fenomeen.

5.4 Beperkingen

Dit onderzoek kent verschillende beperkingen. Ten eerste is de vignetstudie gebaseerd op hypothetische scenario's. Respondenten hoeven geen reële aanvraag voor de WW-uitkering te doen, waardoor hun gerapporteerde intenties kunnen afwijken van feitelijk gedrag. Ten tweede bleek een beperking van dit onderzoek dat het vignet niet voor alle respondenten duidelijk was, zoals blijkt uit de kennisvraag die door een substantieel deel onjuist werd beantwoord. Dit kan hebben geleid tot meetfouten en daarmee tot een onderschatting van gevonden verbanden. Ten derde kon het conceptuele model niet volledig worden getoetst, niet alle veronderstelde effecten uit het theoretische kader waren meetbaar in de survey, bijvoorbeeld onterechte aanvraag van een WW-uitkering. Deze zijn in aangepaste conceptueel model niet teruggekomen. Tot slot is de respondentengroep niet representatief, waardoor de externe validiteit van dit onderzoek beperkt is en de resultaten niet generaliseerbaar zijn naar de bredere bevolking.

5.5 Suggestie vervolgonderzoek/ aanbeveling beleidsmedewerker

Voor vervolgonderzoek is het relevant om de invloed van framing te bestuderen in situaties waarin burgers daadwerkelijk met procedures worden geconfronteerd, bijvoorbeeld via veldexperimenten in UWV-communicatie of interviews met mensen die recent een WW-uitkering hebben aangevraagd of daar recht op hadden maar hiervan afzagen. Daarnaast verdient het aandacht hoe achtergrondkenmerken en eerdere ervaringen met de overheid samenhangen met gevoeligheid voor frames en tolerantie voor administratieve lasten; kwalitatieve interviews kunnen hierin verdiepend inzicht bieden.

Voor beleidsmakers en uitvoerders ligt de belangrijkste implicatie bij het verlagen van mentale en procedurele drempels zonder kernwaarden als rechtmatigheid en doelmatigheid uit het oog te verliezen. De resultaten tonen dat hogere drempels daadwerkelijk samenhangen met vermijding en potentieel niet-gebruik, terwijl slechts een beperkte legitimatie van lasten via *burden tolerance* zichtbaar is. Dit pleit voor heldere, empathische communicatie, het kritisch heroverwegen van onnodig complexe verplichtingen en het ontwerp van controlesystemen die voor burgers zo transparant en laagdrempelig mogelijk zijn, juist omdat maatwerk moeilijk bereikbaar is voor groepen die al afhaken vóórdat zij een aanvraag indienen.

Bibliografie:

Aarts, M. N., & Van Woerkum, C. M. J. (2008). Framing in beleidscommunicatie: De kracht van verhalen. Boom Uitgevers.

Abu-Lughod, L. (2002). Do Muslim Women Really Need Saving? Anthropological Reflections on Cultural Relativism and Its Others. *American Anthropologist*, 104(3): 783-790.

Adviescommissie uitvoering toeslagen. (2020, 12 maart). *Omzien in verwondering 2: Eindadvies Adviescommissie uitvoering toeslagen* [Rapport]. Rijksoverheid.
<https://open.overheid.nl/documenten/ronl-92a099d5-526f-4599-bed0-d8f2b8a94b49/pdf>

Andrade, C. (2018). *Internal, external, and ecological validity in research design, conduct, and evaluation*. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 40(5), 498–499.
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6149308/>

Atzmüller, C., & Steiner, P. M. (2010). *Experimental vignette studies in survey research*. *Methodology: European Journal of Research Methods for the Behavioral and Social Sciences*, 6(3), 128–138.

Bækgaard, M., Moynihan, D. P., & Thomsen, M. K. (2021). Why do policymakers support administrative burdens? The roles of deservingness, political ideology, and personal experience. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 31(1), 184-200.
<https://doi.org/10.1093/jopart/muaa033>

- Bækgaard, M., Halling, A., & Moynihan, D. (2025). *Burden tolerance: Developing a validated measurement instrument across seven countries*. *Public Administration Review*. <https://doi.org/10.1111/puar.13835>
- Bozeman, B., & Youtie, J. (2019). *Robotic bureaucracy: Administrative burdens and red tape in university research*. *Public Administration Review*, 79(6), 853–866.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods* (5th ed.). Oxford University Press.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2024, 26 september). *1949-Werkloosheidswet (WW)*. CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/tijdljn-sociale-zekerheid/1949-werkloosheidswet--ww--> [Centraal Bureau voor de Statistiek](#)
- Corbin, J. M., & Strauss, A. L. (2015). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (4th ed.). Sage.
- Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). London: Sage Publications.
- Currie, J. (2006). The take-up of social benefits. In A. Auerbach, D. Card & J. Quigley (Eds.), *Public Policy and the Income Distribution* (pp. 80–148). Russell Sage Foundation.

D66. (2025). *Het kan wél: Verkiezingsprogramma 2025–2030*. Democraten 66.

<https://d66.nl/wp-content/uploads/2025/10/D66-Verkiezingsprogramma-2025-2030-2.pdf>

De Bruijn, H. (2014). *Framing: Over de macht van taal in de politiek*. Atlas Contact.

de Vries, R., Reeves, A., & Geiger, B. (2022). Social class bias in welfare sanctioning judgments: Experimental evidence from a nationally representative sample. *Social Policy & Administration*, 56(5), 939-958. <https://doi.org/10.1111/spol.12812>.

de Groot, D. (2025). *Klikken over uitkeringsfraude? Dat kan in steeds meer gemeenten, maar ook kritiek neemt toe*. Een Vandaag. <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/klikken-over-uitkeringsfraude-dat-kan-in-steeds-meer-gemeenten-maar-ook-kritiek-neemt-toe/>

Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4th ed.). Sage.

Gagestein, S. (2015). Kwalitatief framingonderzoek als middel voor vergroting van de overtuigingskracht in publieksvoorlichting en reclame. *KWALON*, 20(1), 53-72. <https://doi.org/10.5117/2015.020.001.053>

Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. Harvard University Press.

Herd, P., & Moynihan, D. P. (2019). *Administrative burdens: Policymaking by other means*. Russell Sage Foundation.

Jilke, S., & Tummers, L. (2018). Which Clients are Deserving of Help? A Theoretical Model and Experimental Test. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 28(2), 226–238. <https://doi.org/10.1093/jopart/muy002>

Maynard-Moody, S. W., & Musheno, M. C. (2009). *Cops, teachers, counselors: Stories from the Front Lines of Public Service*. University of Michigan Press.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2021). *Niet-gebruik van de algemene bijstand: Een onderzoek naar de omvang, kenmerken, langdurigheid en aanpak*. Geraadpleegd op 2 april 2025 van <https://www.rijksoverheid.nl>

NSOB. (2022). *Maatwerk als standaard?* <https://www.nsob.nl/sites/www.nsob.nl/files/2022-10/NSOB%20-%20Essay%20Maatwerk%20als%20standaard.pdf>

Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag. (2020, 17 december). *Ongekend onrecht: Eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag*. Tweede Kamer der Staten-Generaal. https://www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20201217_eindverslag_parlementaire_ondervragingscommissie_kinderopvangtoeslag.pdf

Raad van State. (2011). *Advies W12.11.0479/III* [PDF]. Geraadpleegd op 4 april 2025, van <https://www.raadvanstate.nl/adviezen/@61940/w12-11-0479-iii/>

Parlement.com. (z.d.). *Bezuinigingsoperaties*. Geraadpleegd op 4 januari 2026, van <https://www.parlement.com/bezuinigingsoperaties>

Roosma, F., van Oorschot, W., & Gelissen, J. (2016). The Achilles' heel of welfare state legitimacy: Perceptions of overuse and underuse of social benefits in Europe. *Journal of European Public Policy*, 23(2), 177-196.

Rijksoverheid. (2023). *Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) Vereenvoudiging sociale zekerheid: We moeten moeilijk makkelijker maken*. Geraadpleegd op 1 april 2025, van <https://www.rijksfinancien.nl/sites/default/files/rapporten/sociale-zekerheid/Eindrapport-IBO-vereenvoudiging-sociale-zekerheid.pdf>.

Shadish, W. R., Cook, T. D., & Campbell, D. T. (2002). *Experimental and quasi-experimental designs for generalized causal inference*. Houghton Mifflin

Schön, D. A., & Rein, M. (1994): Schön, D. A., & Rein, M. (1994). *Frame reflection: Toward the resolution of intractable policy controversies*. Basic Books.

Simonse, O. (2024). *Financial stress by design: Examining barriers to social welfare take-up* (Doctoral dissertation, Leiden University)

Sociale zekerheid in Nederland. (z.d.). In *Zorgwijzer*. Geraadpleegd op 4 april 2025, van <https://www.zorgwijzer.nl/faq/sociale-zekerheid>

Ten Hoeve, Y., Engelen, M., Tetteroo, K., Beerkens, R., Bugter, B., & Roozendaal, W. (2023). *Waar knelt de WW? Een onderzoek naar knelpunten in de Werkloosheidswet (WW) vanuit het perspectief van werknemer, werkgever en UWV* (Rapport). Ministerie

van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

<https://open.overheid.nl/documenten/80814813-5e8f-40ac-ad2e-8de1fa16f84f/file>

Ticktin, M. (2011). *Casualties of Care: Immigration and the Politics of Humanitarianism in France*. Berkeley: University of California Press

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (1999, 21 september). *Arbeidsmarkt en sociale zekerheid* (Kamerstuk 26 802, nr. 2). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26802-2.html>

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2023a, 15 juni). *Brief van de ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen over het IBO Vereenvoudiging sociale zekerheid* (Kamerstuk 29 362, nr. 328). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-29362-328.html>

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2023b, 16 november). *Brief van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de onderzoeksrapportage "Waar knelt de WW?" en het True Talk-rapport* (Kamerstuk 26 448, nr. 736). <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26448-736.html>

Tweede Kamer. (2025, januari 15). *41e vergadering, Woensdag 15 januari 2025*. Plenaire verslag. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2024-2025/41

Universiteit Leiden. (2024, 3 september). *'Ik hoef die toeslag niet meer': waarom mensen het geld waar ze recht op hebben niet aanvragen*.

UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen). (2025). *UWV jaarverslag 2024*.

https://jaarverslag.uwv.nl/FbContent.ashx/pub_1005/downloads/v251008174541/uwv-jaarverslag-2024.pdf

UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen). (z.d.). *Plichten bij een*

WW-uitkering. Geraadpleegd op 11 januari 2026, van

<https://www.uwv.nl/nl/ww/plichten-ww>

Van Echtelt, P., Sadiraj, K., Hoff, S., Muns, S., Karpinska, K., Das, D., & Versantvoort, M.

(2019). *Eindevaluatie van de Participatiewet*. Sociaal en Cultureel Planbureau

VVD. (2025). *De Agenda voor Werkend Nederland*. Geraadpleegd op 4 april 2025, van

<https://www.vvd.nl/wp-content/uploads/2025/01/Agenda-voor-werkend-Nederland.pdf>.

Wet aanscherping handhaving en sanctiebeleid SZW-wetgeving. (2020). Geraadpleegd op 3 april 2025, geldend van 1 januari 2020 t/m heden.

<https://wetten.overheid.nl/BWBR0047195/2020-01-01>.

Woltring, N. (2024). *De marktconforme verzorgingsstaat: Nederlands neoliberalisme in de lange jaren negentig*. Boom.

Bijlagen

1. Vignet studie

Introductie:

In dit onderzoek voor de opleiding Management van de Publieke Sector (MSc) lees je een kort scenario (vignet) over iemand die een WW-uitkering aanvraagt. Daarna beantwoord je enkele vragen over je indruk en over hoe jij zelf denkt over regels en overheidsinstanties.

De vragenlijst duurt ongeveer 8–10 minuten en is volledig anoniem.

Je gegevens worden vertrouwelijk en volgens de geldende privacywetgeving opgeslagen en uitsluitend gebruikt voor onderzoeksdoeleinden. Je kunt daarbij op elk moment stoppen zonder opgaaf van reden.

Heb je vragen over dit onderzoek of over je rechten als deelnemer? Neem dan gerust contact op via a.exmann@umail.leidenuniv.nl.

Er zijn geen goede of foute antwoorden. We zijn vooral benieuwd naar jouw eerlijke mening.

Kort scenario A (solidariteitsframe):

Je bent een alleenstaande volwassene die onlangs zijn/haar baan is kwijtgeraakt. Omdat je tijdens je werk premie hebt betaald, besluit je een WW-uitkering aan te vragen bij het UWV. Op de website lees je dat deze uitkering bedoeld is om elkaar te helpen in tijden van tegenslag. Iedereen kan tijdelijk werkloos raken, samen zorgen wij ervoor dat niemand zonder vangnet komt te zitten en dat je je noodzakelijke kosten zoals huur, boodschappen en zorgverzekering kunt blijven betalen.

Voor de aanvraag lever je enkele documenten aan: je DigiD, je laatste loonstrook, je arbeidscontract, je rekeningnummer en de datum waarop je werkloos bent geworden. Het invullen van de aanvraag duurt ongeveer 30 minuten. Daarna schrijf je je in als werkzoekende en ga je actief solliciteren. Het UWV benadrukt dat de WW een recht is dat voortkomt uit solidariteit tussen werkenden en werkzoekenden. Je werkadviseur kan je bovendien aanmelden voor een gratis training of cursus om je kansen op nieuw werk te vergroten. Zo draagt iedereen bij, jij aan je herstel en de maatschappij aan jouw tijdelijke steun.

Kort scenario B (fraude frame):

Je bent een alleenstaande volwassene die onlangs je baan bent kwijtgeraakt. Omdat je geen inkomen meer hebt, maar wel maandelijks kosten moet maken (voor bijvoorbeeld huur, boodschappen, elektriciteit), besluit je een WW-uitkering aan te vragen bij het UWV. Op de website lees je dat het essentieel is dat uitkeringen alleen terechtkomen bij mensen die er echt recht op hebben. Het UWV wil voorkomen dat er misbruik wordt gemaakt van publieke middelen. Daarom moet je verschillende documenten aanleveren: je DigiD, je laatste loonstrook, je arbeidscontract, je rekeningnummer en de datum waarop je werkloos bent geworden.

Het invullen van de aanvraag duurt ongeveer 30 minuten. Daarna moet je je inschrijven als

werkzoekende en aantonen dat je actief solliciteert. Je werkadviseur bij het UWV kan je ook verplichten om een training of cursus te volgen. Er staat duidelijk vermeld dat er steekproefsgewijs controles plaatsvinden om fraude op te sporen. Als blijkt dat je onterecht een uitkering ontvangt, kan een boete worden opgelegd en kan je het te veel betaalde bedrag moeten terugbetalen. Daarnaast kan het UWV aangifte doen bij het Openbaar Ministerie. De boodschap is duidelijk, de WW is er voor mensen die eerlijk handelen, niet voor wie misbruik maakt van het systeem.

Kort scenario C (menselijke maat frame):

Je bent een alleenstaande volwassene die onlangs zijn/haar baan is kwijtgeraakt. Je besluit een WW-uitkering aan te vragen bij het UWV. Op de website lees je dat het proces is ingericht met aandacht voor de mens achter de aanvraag. Het UWV wil dat de ondersteuning past bij jouw persoonlijke situatie.

Je levert enkele documenten aan: je DigiD, je laatste loonstrook, je arbeidscontract, je rekeningnummer en de datum waarop je werkloos bent geworden. Het invullen van de aanvraag duurt ongeveer 30 minuten. Daarnaast lees je dat je bij vragen altijd een telefoonnummer kunt bellen voor persoonlijk contact. Het UWV benadrukt dat de mens centraal staat en dat men er alles aan doet om behulpzaam te zijn en snel zekerheid te bieden. Daarna schrijf je je in als werkzoekende en ga je actief solliciteren. Je werkadviseur kijkt samen met jou welke stappen het beste bij jouw mogelijkheden passen. Zo kan hij of zij je aanmelden voor een training of cursus die aansluit bij jouw achtergrond en tempo. Er wordt benadrukt dat niet iedereen dezelfde kansen of verplichtingen heeft, en dat het UWV probeert rekening te houden met jouw omstandigheden of het nu gaat om gezondheid, zorgtaken of opleidingsniveau.

Kort scenario D (controle frame):

Je bent een alleenstaande volwassene die onlangs zijn/haar baan is kwijtgeraakt. Je besluit een WW-uitkering aan te vragen bij het UWV. Op de website lees je dat deze uitkering wordt verstrekt aan mensen die hun baan hebben verloren en voldoen aan de voorwaarden.

Voor de aanvraag lever je enkele documenten aan: je DigiD, je laatste loonstrook, je arbeidscontract, je rekeningnummer en de datum waarop je werkloos bent geworden. Het invullen van de aanvraag duurt ongeveer 30 minuten. Na het indienen van de aanvraag schrijf je je in als werkzoekende en start je met solliciteren. Je werkadviseur bij het UWV kan je aanmelden voor een training of cursus gericht op arbeidsoriëntatie. Tijdens de periode dat je een uitkering ontvangt, houd je je aan de geldende regels van het UWV, zoals het doorgeven van wijzigingen in je situatie. De WW-uitkering voorziet in inkomen zolang je werkloos bent en aan de voorwaarden blijft voldoen.

Deel 1 vignetvragen over mentale drempels en gevoelens (1 = helemaal oneens – 7 = helemaal eens).

Stel je voor dat je recent werkloos bent geworden en een WW-uitkering wilt aanvragen. Hoe zou jij je voelen als je in deze situatie zat? Beantwoord de volgende stellingen.

Administratieve drempels

1. Ik zou mij ongemakkelijk voelen om deze uitkering aan te vragen.
2. Ik zou bang zijn dat anderen negatief over mij denken als ik een uitkering aanvraag.

3. Ik zou mij schamen om werkloos te zijn.
4. Ik zou me zorgen maken dat ik als fraudeur gezien word als ik een uitkering aanvraag.
5. Ik zou bang zijn dat het UWV mij niet gelooft.
6. Ik zou onzeker zijn of ik alles goed invul bij het aanvragen van een uitkering.
7. Ik zou het gevoel hebben dat ik iets verkeerd doe bij het aanvragen van een uitkering.
8. Ik zou mij nerveus voelen bij contact met het UWV.
9. Ik zou het lastig vinden om precies te begrijpen wat er door het UWV mijn verwacht wordt.
10. Ik zou het aanvraagproces voor een uitkering als tijdrovend ervaren.
11. Ik zou me gesteund voelen door de WW-regeling. *(Omgekeerde vraagstelling)*
12. Ik zou vertrouwen hebben dat het goed komt met de aanvraag voor een uitkering. *(Omgekeerde vraagstelling)*
13. Ik zou trots zijn dat ik gebruikmaak van iets waar ik recht op heb. *(Omgekeerde vraagstelling)*
14. Ik zou denken dat het UWV er is om mij te helpen. *(Omgekeerde vraagstelling)*
15. Ik zou me op mijn gemak voelen om in deze situatie een uitkering aan te vragen. *(Omgekeerde vraagstelling)*
16. Het UWV komt in dit verhaal over als een betrouwbare organisatie. *(Omgekeerde vraagstelling)*
17. Ik vind dat het UWV in dit verhaal de aanvrager respectvol behandelt. *(Omgekeerde vraagstelling)*

Effect

18. In deze situatie zou ik de WW-uitkering daadwerkelijk aanvragen.
19. 2. Ik zou proberen zo snel mogelijk weer aan het werk te gaan.
20. 3. Ik zou overwegen om de aanvraag uit te stellen of te vermijden.

Perceptie van legitimiteit van WW-aanvraag

21. Ik vind dat het in dit scenario terecht is dat iemand een WW-uitkering aanvraagt.

Controle vraag: frameherkenning

Waar lag volgens jou in dit verhaal de nadruk op?

- Solidariteit
- Controle
- Persoonlijke omstandigheden
- Geen van bovenstaande antwoorden

Deel 2 *Burden tolerance* en houding tegenover overheidsregels. (1 = helemaal oneens – 7 = helemaal eens)

Je bent klaar met het scenario uit het eerste deel, bedankt voor je antwoorden tot nu toe. In het volgende deel gaan de vragen over je algemene kijk op regels en overheidsinstanties. Gebruik steeds de schaal die je ziet. Probeer zo open en eerlijk mogelijk te reageren, er zijn geen goede of foute antwoorden.

1. Ik heb vertrouwen in de Nederlandse overheid.

2. Ik vind dat de overheid meestal goede bedoelingen heeft met haar beleid.
3. Regels van de overheid zijn er vooral om burgers te beschermen.
4. Overheidsinstanties behandelen mensen meestal eerlijk.
5. Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.
6. Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.
7. Doorgaans doe ik wat de overheid van mij vraagt.
8. Ik vind dat burgers zich gewoon aan regels moeten houden, ook als ze die niet begrijpen.
9. Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.
10. Ik probeer me zoveel mogelijk aan regels te houden, zelfs als ik het er niet mee eens ben.
11. Ik vind dat iedereen zijn steentje moet bijdragen aan het systeem, ook als dat ongemak oplevert.
12. Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen.
13. Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.
14. Ik vind het eerlijk dat mensen elkaar via de WW ondersteunen.

Deel 3 Achtergrondkenmerken

1. Wat is je leeftijd?
2. Wat is jouw geslacht?
 - Man
 - Vrouw
 - Non-binair
 - Anders/ zeg ik liever niet
3. Wat is je hoogst voltooide onderwijs?
 - WO doctoraal of master
 - HBO/WO Bachelor
 - MBO
 - HAVO/VWO
 - VMBO
 - Basisonderwijs
 - Geen onderwijs
 - Weet ik niet
4. Wat is je huidige werkstatus?
 - In loondienst
 - Zelfstandig
 - Werkzoekende
 - Student
 - Anders

5. Heb je zelf ooit een WW-uitkering ontvangen?

- Ja
- Nee

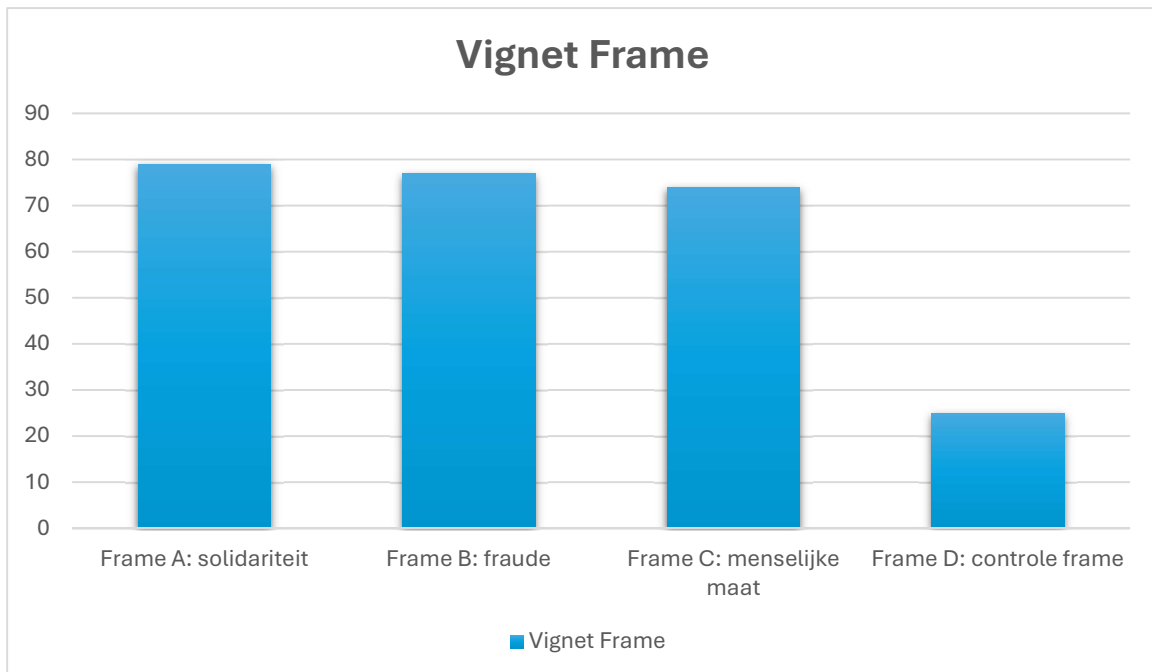
6. Wat heb je gestemd tijdens de afgelopen verkiezingen (als je dit wilt delen)?

Afsluitende pagina

Bedankt voor de tijd die je hebt genomen om aan deze enquête deel te nemen. Je antwoord is geregistreerd.

2. Demografische gegevens

2.1 Vignet frame

2.2 Incorrect attention

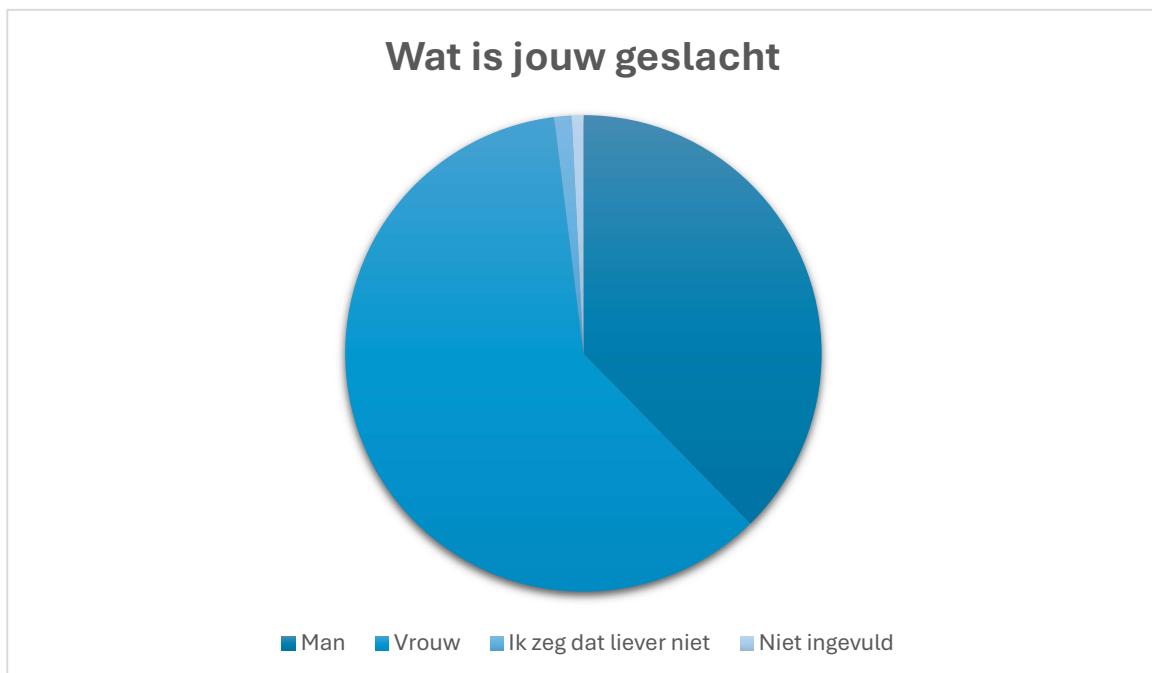
<i>Waarde</i>	<i>Frequentie</i>	<i>Percentage</i>
0 (correct)	152	59,6
1 (incorrect)	103	40,4
Total	255	100,0

2.3 Incorrect attention per frame

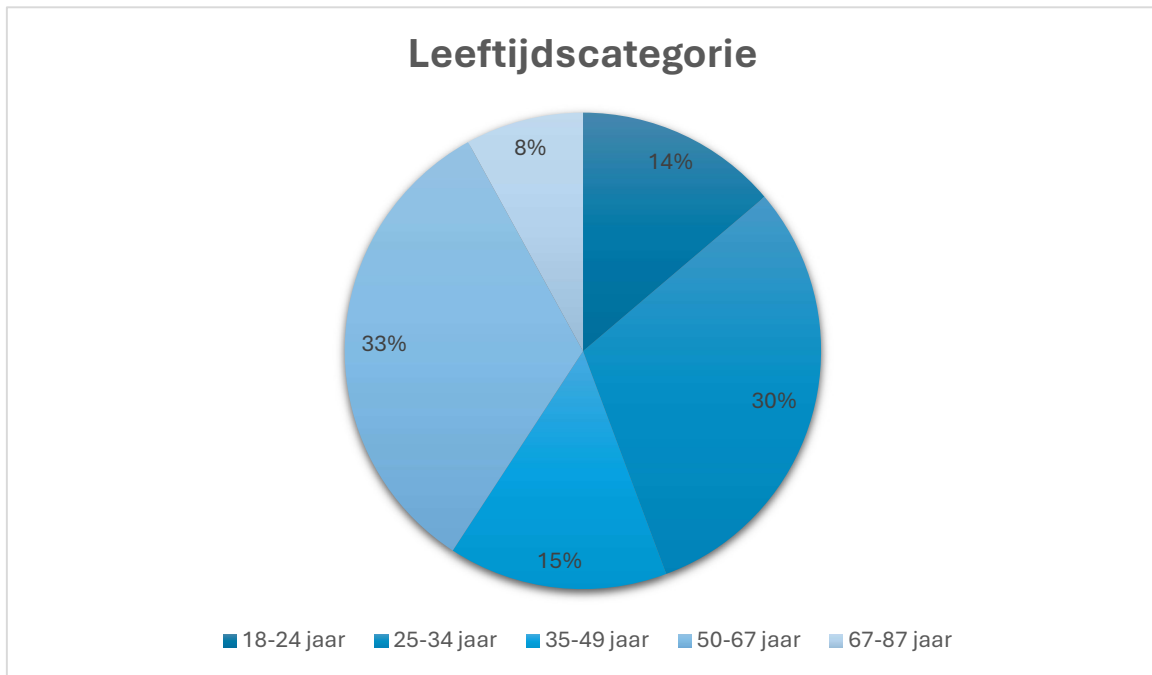
Crosstabel vignette frame en incorrect attention.

		<i>incorrect_attention</i>		
		<i>0</i>	<i>1</i>	<i>Total</i>
Vignette frame A	<i>Count</i>	39	40	79
	<i>% within Vignette frame</i>	49,4%	50,6%	100,0%
B	<i>Count</i>	52	25	77
	<i>% within Vignette frame</i>	67,5%	32,5%	100,0%
C	<i>Count</i>	53	21	74
	<i>% within Vignette frame</i>	71,6%	28,4%	100,0%
D	<i>Count</i>	8	17	25
	<i>% within Vignette frame</i>	32,0%	68,0%	100,0%
Total	<i>Count</i>	152	103	255
	<i>% within Vignette frame</i>	59,6%	40,4%	100,0%

2.4 Geslacht

2.5 Leeftijdscategorie

18–24 jaar: start van arbeidsmarkt/ vaak eerste banen.

25–34 jaar: vroege carrière, vaak stabielere banen.

35–49 jaar: middenfase loopbaan, vaak gezin/financiële lasten.

50–67 jaar: oudere werknemers.

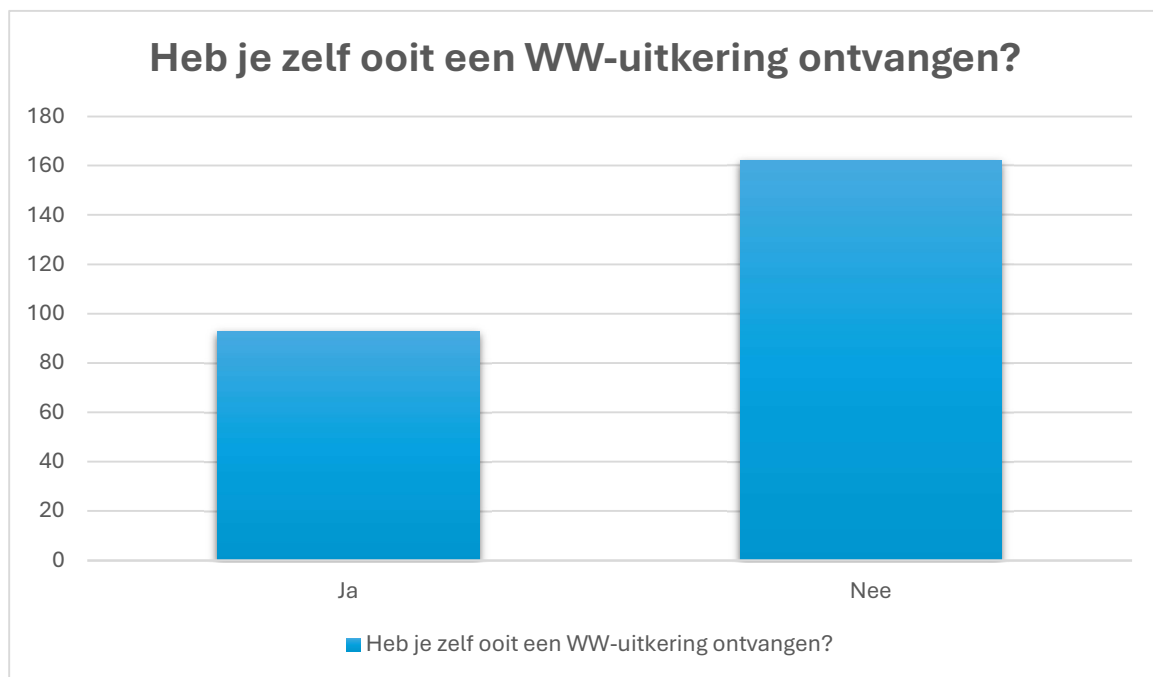
67-87 jaar: pensioengerechtigde leeftijd

2.6 Werksituatie

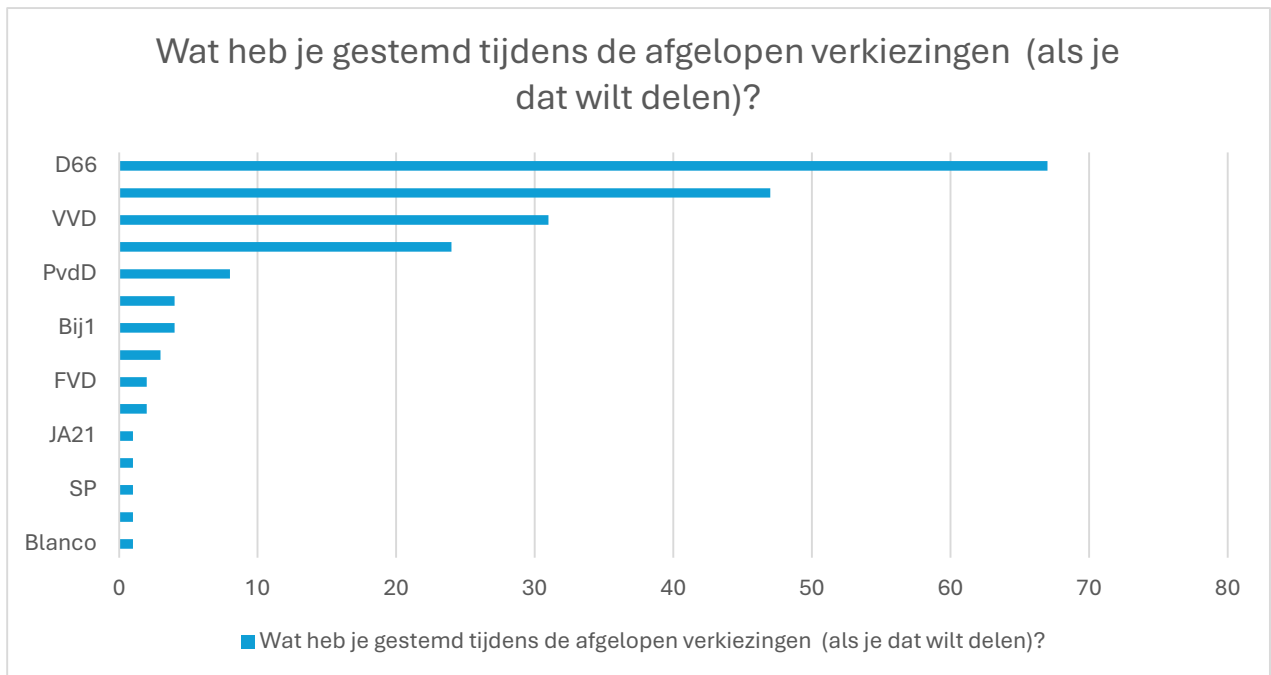
	Responses		
	N	Percentage	Percent of Cases
Huidige werksituatie <i>Wat is je huidige werkstatus? In loondienst</i>	173	64,3%	68,1%
<i>Wat is je huidige werkstatus? Zelfstandig</i>	19	7,1%	7,5%
<i>Wat is je huidige werkstatus? Werkzoekende</i>	8	3,0%	3,1%

	<i>Wat is je huidige werkstatus? Student</i>	29	10,8%	11,4%
	<i>Wat is je huidige werkstatus? Anders</i>	40	14,9%	15,7%
Totaal		269	100,0%	105,9%

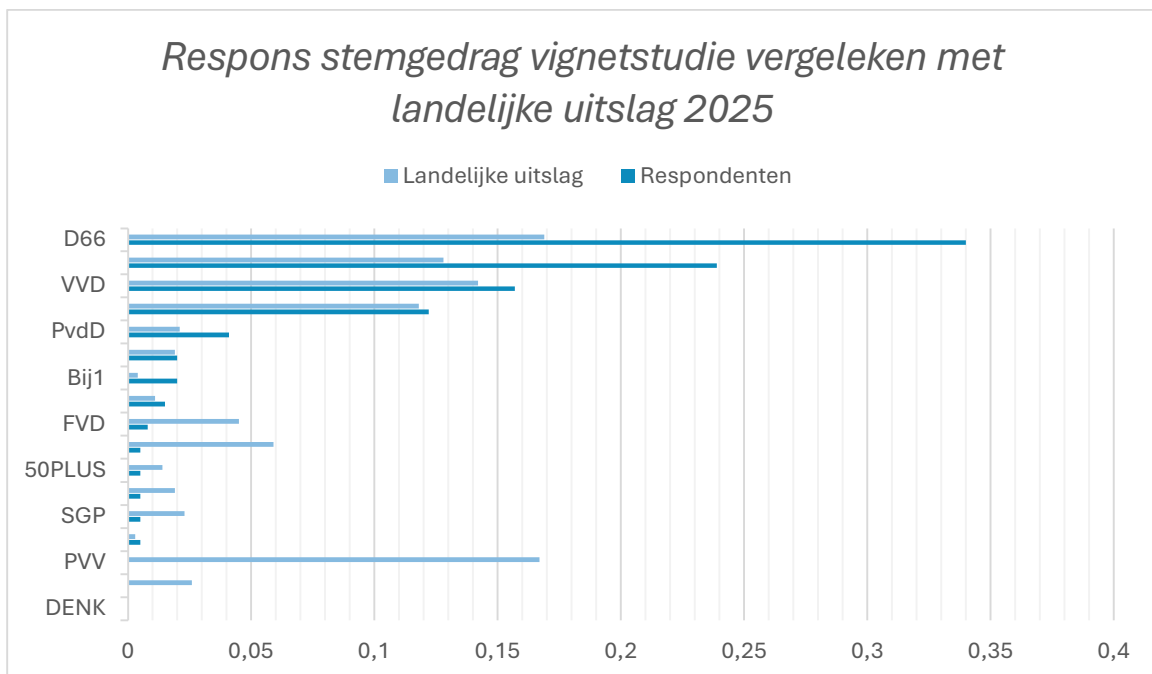
2.7 Ervaring met WW-aanvraag

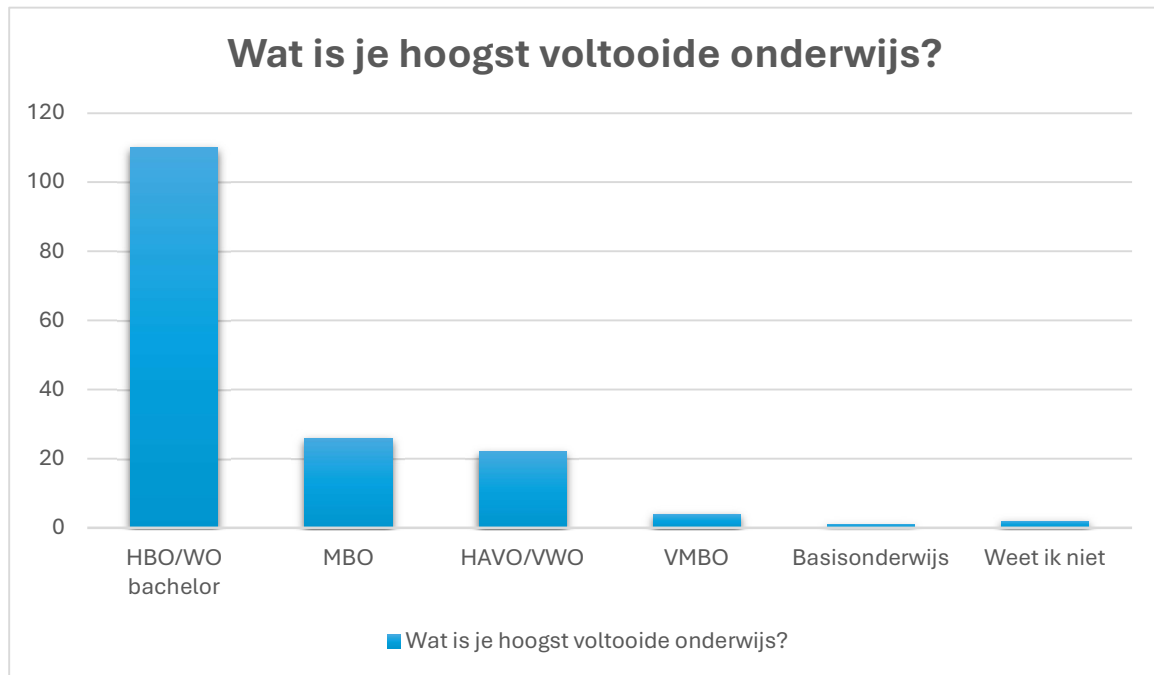
2.8 Stem Tweede Kamerverkiezing 2025

2.9 Respons stemgedrag vignetstudie vergeleken met landelijke uitslag

2.10 Hoogst voltooide onderwijs

Correlatie

		Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.	Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.	Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.	Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen.	Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.	SA_administratievredempeel_mean
Ik vind het normaal dat de overheid regels stelt, ook als dat extra administratie betekent.	Pearson Correlation	1	,512**	,335**	,077	,259**	-,131*
	Sig. (2-tailed)		<,001	<,001	,223	<,001	,040
	N	254	254	253	254	253	249
Ik accepteer dat sommige regels tijd en moeite kosten als dat helpt om misbruik te voorkomen.	Pearson Correlation	,512**	1	,349**	,153*	,430**	-,143*
	Sig. (2-tailed)	<,001		<,001	,015	<,001	,024
	N	254	254	253	254	253	249
Ik vind dat de overheid mag controleren of mensen zich aan de regels houden.	Pearson Correlation	,335**	,349**	1	,049	,360**	-,175**
	Sig. (2-tailed)	<,001	<,001		,437	<,001	,006
	N	253	253	253	253	252	248
Ik vind dat de overheid het burgers zo makkelijk mogelijk moet maken om een uitkering aan te vragen.	Pearson Correlation	,077	,153*	,049	1	,223**	,025
	Sig. (2-tailed)	,223	,015	,437		<,001	,693
	N	254	254	253	254	253	249
Ik vind het redelijk dat burgers enige moeite moeten doen (zoals documenten aanleveren) om een uitkering te krijgen.	Pearson Correlation	,259**	,430**	,360**	,223**	1	-,216**
	Sig. (2-tailed)	<,001	<,001	<,001	<,001		<,001
	N	253	253	252	253	253	248
SA_administratievredempeel_mean	Pearson Correlation	-,131*	-,143*	-,175**	,025	-,216**	1
	Sig. (2-tailed)	,040	,024	,006	,693	<,001	
	N	249	249	248	249	248	250

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).